

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "ภาพลักษณ์ขององค์การสหประชาชาติจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์การเปิดรับชาวสหประชาชาติ การรับรู้ทัศนคติและภาพลักษณ์ต่อองค์การสหประชาชาติของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยได้รวบรวม ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา
2. แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
5. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
6. บทบาทหน้าที่และงานของสหประชาชาติ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา

นิยามเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นระเบียบวิธีวิจัยประเภทหนึ่งที่นิยมใช้ในการวิจัยการสื่อสารมีลักษณะผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สามารถศึกษาวิเคราะห์ไปยังผู้ส่งสาร ผู้รับสารตลอดจนผลและปฏิกิริยาของผู้รับสารด้วย

เกษม ศิริสัมพันธ์ (2507) ได้ให้นิยามว่า การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นการวิจัยสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่มุ่งศึกษาเฉพาะตัวเนื้อหาของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุหรือโทรทัศน์เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวโน้มของเนื้อหา

อรนุช เลิศจรยรักษ์ (2524) นิยามการวิเคราะห์เนื้อหาว่า คือการวิเคราะห์ให้เห็นประจักษ์สำรวจเนื้อหาซึ่งแฝงอยู่กับเครื่องมือสื่อสารโดยการจัดประเภท จัดทำตาราง และหาค่าจากสัญลักษณ์และใจความ เพื่อทราบถึงความหมายและผลกระทบ

อุทุมพร จามรมาน (2531) ได้สรุปความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า เป็นวิธีการเฉพาะที่มีการะบวนการที่เป็นระบบ มีเอกลักษณ์เฉพาะโดยพิจารณาจากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์โฆษณาวรรณคดี เป็นต้น ตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหาได้แก่ การวิเคราะห์บทสนทนาของบุคคลสำคัญ การวิเคราะห์ตำราเรียน การวิเคราะห์บทบรรณาธิการ การวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าต้องการอะไร เพื่ออะไร ผลการวิเคราะห์เนื้อหาต้องได้รับการตรวจสอบทั้งในแง่ความเที่ยงและความตรง

เฟรด เอ็น เคอริงเจอร์ (Fred N. Kerlinger, 1972) อ้างใน อัฐพร แจ้โน ได้อธิบายความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า เป็นวิธีการศึกษาและการวิเคราะห์สื่อมวลชนในลักษณะที่มีระบบมีความเป็นปรนัยและเป็นการวัดตัวแปรในเชิงปริมาณ มักใช้ในการหาความสัมพันธ์หรือความถี่ของสิ่งของที่ปรากฏในสื่อมวลชนชนิดต่างๆ

เคลาส์ คริปเพินดอร์ฟ (Klaus Krippendorff, 1980) ให้ความหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาว่า เป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่งจากข้อมูลที่คล้ายคลึงกันที่เครื่องมือให้มีความเชื่อถือได้แสดงผลรูปที่ถูกต้อง เที่ยงตรง จากข้อมูลไปสู่สภาวะแวดล้อมของข้อมูลและนอกจากนี้ Krippendorff ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหาว่าประกอบด้วย

1. กระบวนการรับข้อมูล คือข้อมูลเป็นหน่วยหนึ่งของข่าวสาร ซึ่งบันทึกอยู่ในสื่อที่มีความคงทนถาวร ข้อมูล ไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่เป็นการทำให้อยู่ในรูปแบบหนึ่งเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการวิเคราะห์เนื้อหาจะนำเอาข่าวสารที่ไม่มีโครงสร้างทางภาษาชัดเจนมาทำให้อยู่ในรูปของการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ได้มาจะต้องเป็นตัวแทนที่ดีของปรากฏการณ์โดย

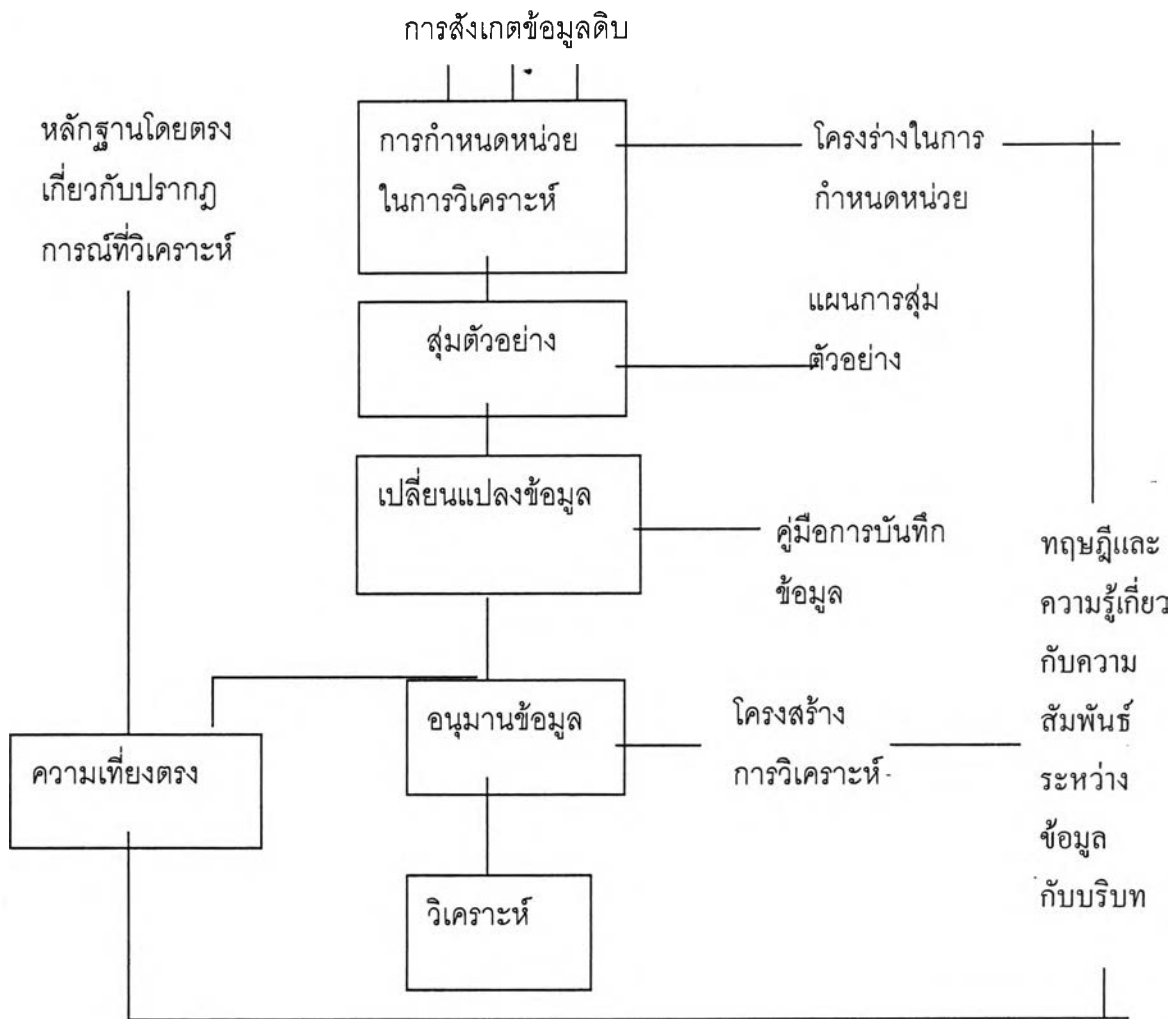
- 1.1 เรื่องที่สนใจศึกษาต้องแยกเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unitizing)
- 1.2 จำนวนหน่วยที่บันทึกต้องผ่านการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) อย่างมีระบบ
- 1.3 หน่วยทุกหน่วยต้องมีการลงรหัสให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถวิเคราะห์ได้

2. การเปลี่ยนแปลงข้อมูล (Data Reduction) คือการจัดทำข้อมูลให้อยู่ในลักษณะที่สามารถนำมาใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ได้

3. การอนุมานข้อมูล (Inference) คือการพิจารณาข้อมูลอย่างมีเหตุผลซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการใช้สถิติและต้องทำอย่างมีความเที่ยงตรง

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

สรรคร์วี วิชาชีวะ (2525) ได้แสดงแบบจำลองของกระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

สอดคล้องกันกับความเห็นของ Stempel และ Westley (1989) ที่แนะนำว่า การกำหนดประเภทของเนื้อหาจะต้องคำนึงถึงหลัก 3 ประการดังนี้

1. ประเภทของเนื้อหาจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ประเภทของเนื้อหาที่กำหนดควรจะทำหน้าที่ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้
3. ประเภทของเนื้อหาที่กำหนดจะต้องสะดวกต่อการปฏิบัติคือ ต้องไม่แบ่งประเภทมากเกินไป หรือน้อยจนเกินไป

ลูทวาค์ จันทวานิช (2540) ได้ชี้ให้เห็นถึงระบบจำแนกประเภทที่ดีในการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ใกล้เคียงกับนักวิชาการข้างต้นกล่าวคือ

1. ระบบจำแนกประเภทควรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย
2. ระบบจำแนกประเภทควรมีความครอบคลุม
3. ระบบจำแนกประเภทที่ดีควรมีความเด่นชัดในตัวเอง
4. ระบบจำแนกประเภทไม่ควรมีความซ้ำซ้อนเหลื่อมกัน

และประการสุดท้ายได้แนะนำผู้สร้างระบบจำแนก หรือผู้กำหนดประเภทเนื้อหาเพื่อทำการวิเคราะห์ว่า ควรใช้หลักการเดียวกันในการจัดประเภทต่าง ๆ เช่น ใช้หลักของสถานที่เพียงอย่างเดียวเป็นตัวจำแนกประเภท หรือการใช้หลักมิติเวลาเป็นตัวแยกประเภท เป็นต้น

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในหลายประเด็น ดังนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดระบบจำแนกประเภทเนื้อหาเพื่อทำการวิเคราะห์ในหลายลักษณะกล่าวคือ ระบบจำแนกประเภทเนื้อหาข่าว ระบบจำแนกทิศทางข่าว และระบบจำแนกประเภทของแหล่งข่าว

1.ระบบจำแนกประเภทเนื้อหาข่าว มีผู้สร้างระบบการกำหนดประเภทเนื้อหาข่าวไว้หลายท่านที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป อาทิ Deutschmann และ Bush อย่างไรก็ตามจำนวนของประเภทเนื้อหาข่าวที่ใช้ในงานวิจัยของนักวิชาการแต่ละท่าน จะมีจำนวนแตกต่างกันไป เช่น Gaunt (1990) จำแนกประเภทข่าวต่างประเทศได้ถึง 33 ประเภท ทำให้การแยกประเภทข่าวมีความละเอียดถี่ถ้วนอย่างมาก ส่วน Weaver และ Wilhoit (1985, vol 31) ซึ่งทำการศึกษารายชื่อข่าวของสำนักข่าว AP และ UPI ได้ใช้เกณฑ์จำแนกข่าวออกเป็น 12 ประเภท Stempel (1985, vol 62) ศึกษาการคัดเลือกข่าวต่างประเทศของบรรณาธิการข่าวโดยแบ่งข่าวออกเป็น 14 ประเภทต่างกัน ในขณะที่ Bishop (1975, vol 52) และ Giffard (1985, vol 62) แบ่งประเภทข่าวออกเป็น 17 ประเภทเท่ากัน

จะเห็นได้ว่าการจำแนกประเภทข่าวไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัว ขึ้นกับความเหมาะสม และวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย รวมถึงลักษณะของพื้นที่ที่ทำการศึกษ เช่น ประเภทข่าวการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจะถูกบรรจุเป็นประเภทหนึ่งในการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อมวลชนในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีกิจกรรมทางการเมืองที่เข้มข้นและได้รับความสนใจยกขึ้นมาเป็นหัวข้อในการศึกษาการรายงานข่าวของประเทศโลกที่สาม แต่จะมีสีหัวข้อข่าวประเภทการเกษตรขึ้นมาแทน เป็นต้น

แม้จะมีการแบ่งประเภทเนื้อหาข่าวเป็นประเด็นดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว ก็ยังเป็นการลำบากในการจำแนกข่าวแต่ละชิ้นอย่างชัดเจนว่าควรจะถูกจัดประเด็นให้อย่างไร เพราะข่าวบางชิ้นมีความหมายแฝง มีการกล่าวถึงเรื่องหลายเรื่อง มีรายละเอียดปลีกย่อยประกอบกัน รวมถึงบุคคลที่อ้างถึงในข่าวก็มีลักษณะเฉพาะที่น่าจะทำให้ข่าวชิ้นนั้นเป็นข่าวประเด็นใดประเด็นหนึ่งซึ่งอาจจะแตกต่างจากเนื้อหาในสวนอื่น ๆ ของข่าว ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้วิธีพิจารณาหัวข้อข่าว (Headline) และภาพรวมเป็นสำคัญว่าข่าวชิ้นนั้นควรจะถูกจัดอยู่ในประเภท/ประเด็นใด

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่างานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในหลายประเด็นระบบจำแนกเนื้อหาข่าวเพียงแบบเดียวไม่สามารถให้คำตอบได้ครอบคลุมที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้ จึงจำเป็นต้องมีระบบจำแนกระบบที่สอง เพื่อมุ่งศึกษาทิศทาง หรือแนวโน้มในการเสนอข่าวด้วย

2. ระบบจำแนกทิศทางของข่าว การจำแนกทิศทางข่าวจะมี 3 ทิศทางที่ปรากฏอยู่เสมอในการวิจัยเกี่ยวกับการเสนอข่าวของสื่อมวลชน คือข่าวที่มีทิศทาง หรือมีความโน้มเอียงเป็นข่าวเชิงบวก (Positive News) ข่าวที่มีทิศทางเป็นข่าวเชิงลบ (Negative News) และข่าวที่มีทิศทางเป็นข่าวเชิงเป็นกลาง (Neutral News)

การจำแนกทิศทางข่าวออกเป็นเชิงบวกไปจนถึงข่าวเชิงลบนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้ยึดเกณฑ์การจำแนกตามคำจำกัดความและการศึกษาของ Haskins, Millers และ Quarles (1984, vol 61) ซึ่งทั้งสามท่านได้ศึกษาทิศทางในการเสนอข่าวเปรียบเทียบระหว่างวิทยุและโทรทัศน์ในสหรัฐ โดยให้คำจำกัดความของข่าวเชิงบวกกับข่าวเชิงลบบดังนี้

ข่าวเชิงบวก หมายถึงข่าวที่ผู้อ่านอ่านแล้วดีใจหรือเกิดความรู้สึกดีโดยทั่วไปว่าเป็นเรื่องที่ทำให้ผลในทางดี มีการเปลี่ยนแปลงในทางดีขึ้น นำชื่นชม แสดงความรู้สึกเห็นด้วยสนับสนุน ชื่นชมสังคม มีสุขภาพดี ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา แสดงถึงการพัฒนาร่วมมือกลมเกลียวช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจกัน การค้นพบที่น่าชื่น

ชม หรือเรื่องราวที่ทำให้ความรู้สึกพึงพอใจเป็นสุขโดยภาพรวมคือเนื้อหาที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ข่าวเชิงลบ หมายถึงข่าวที่ผู้อ่านอ่านแล้วตีความ หรือเกิดความรู้สึกโดยทั่วไปว่าเป็นเรื่องไม่น่าพอใจ เป็นความขัดแย้ง สุขภาพเสื่อม ไม่เห็นด้วย ต่อต้านสังคม น่าสยดสยอง ล่มสลาย ทำลาย เจ็บปวด เป็นอันตรายทรุดโทรมถดถอย หรือเรื่องราวที่ทำให้ความรู้สึกไม่เป็นสุข โดยภาพรวมคือเนื้อหาที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงในทางเลวลง

ข่าวเชิงเป็นกลาง หมายถึงข่าวที่นอกเหนือไปจากลักษณะทั้งสองข้างต้น คือเนื้อหาที่ไม่มีลักษณะของการให้อารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้อ่านไปด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจน เป็นการเสนอข้อเท็จจริงทั่วไป เป็นข่าวที่ไม่ให้ความรู้สึกพึงพอใจเป็นพิเศษ ขณะเดียวกันก็ไม่ให้ความรู้สึกเป็นทุกข์

ระบบจำแนกประเภทสุดท้ายใช้เพื่อแบ่งประเภทของแหล่งข่าวที่ปรากฏเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งรวมทั้งแหล่งข่าวที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบันที่ถูกอ้างถึงในข่าว ดังนี้

4. ระบบจำแนกประเภทของแหล่งข่าว แหล่งข่าว หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบันองค์กรที่ให้ข้อมูล ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์แก่นักข่าว แล้วนักข่าวจึงนำข้อมูลนั้นไปใช้ในการเขียนข่าว

แหล่งข่าวถือเป็นนายประตูข่าวสารเช่นกัน เนื่องจากนักข่าวไม่สามารถนำเสนอข่าวหรือค้นหาข้อมูลทั้งหมดได้ด้วยตัวเอง หากปราศจากการสนับสนุนของผู้ให้ข้อมูลหรือแหล่งข่าว การอ้างแหล่งข่าวในเนื้อข่าวนอกจากจะเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ให้ข่าว (หากเป็นข่าวในทางดี) และทำให้เนื้อข่าวครบถ้วนน่าอ่านแล้วยังเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของข่าว เพื่อให้ผู้อ่านสามารถพิจารณาได้ว่าข่าวชิ้นนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงใดโดยพิจารณาจากผู้ให้ข่าว เนื่องจากบุคคลที่ใกล้ชิดข้อมูลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็จะเป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือในเฉพาะเรื่องนั้น แต่อาจไม่สามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ดีในข่าวเรื่องอื่น นอกจากนี้การระบุแหล่งที่มาของข่าวยังช่วยป้องกันนักข่าวออกจากข้อกล่าวหาว่าเขียนข่าวโดยไม่มีมูลความจริงอีกด้วย

ประเภทของแหล่งข่าวในการวิจัยชิ้นนี้ดัดแปลงมาจากเกณฑ์จำแนกแหล่งข่าวที่ใช้ในงานวิจัยของ Organ (1987, vol 64) ซึ่งศึกษาเรื่องการเสนอข่าวของสื่อมวลชนในประเทศพัฒนาแล้วและสื่อมวลชนในประเทศกำลังพัฒนา และเกณฑ์การระบุแหล่งข่าวที่ใช้เป็นคู่มือสำหรับนักข่าวของสำนักข่าว Reuters (Macdowell, 1991)

งานวิจัยชิ้นนี้กำหนดให้จำแนกแหล่งข่าวที่ปรากฏในข่าวออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. แหล่งข่าวจากต่างประเทศ
2. แหล่งข่าวจากหน่วยงานองค์การสหประชาชาติ
3. แหล่งข่าวประเภทอื่น ๆ

หน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา

หน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาช่วยให้การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น

1. หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดย เคอลิงเจอร์ (1972) ได้อธิบายถึงหน่วยที่สำคัญ 5 หน่วย ดังนี้

1.1 การใช้คำ (Words) เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่ใช้ในการวิเคราะห์ "คำ" อาจหมายถึงถึงกลุ่มคำ (Word-compound) บางครั้งเรียกว่า "หน่วยสัญลักษณ์" (Symbol) หรือคำว่า "ถ้อยคำ" (Term)

1.2 แนวคิดหลัก (Theme) เป็นหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาที่ใหญ่กว่าคำซึ่งอาจจะปรากฏอยู่ในประโยคเดียว (Simple Sentence) หรือสังกรประโยค (Sentence-compound) การใช้แนวคิดหลักนี้นับว่าเป็นหน่วยที่มีประโยชน์สูงสุดในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาลักษณะของการสื่อสารมวลชนต่อสาธารณชน

1.3 คุณลักษณะ (Character) เป็นการกำหนดหน่วยโดยพิจารณาจากคุณลักษณะที่ปรากฏอยู่ในสาร เช่น ในบทละคร เรื่องราว การตัดสินใจพิจารณาผลลัพธ์ของหน่วยนี้ จำเป็นต้องพิจารณาทั้งเรื่องจึงจะสามารถแยกแยะคุณสมบัติออกมาได้ เช่น การแยกแยะคุณสมบัติด้านการศึกษา สถานภาพทางการเงิน ศาสนา เชื้อชาติ เป็นต้น

1.4 รายเรื่อง (Item) เป็นหน่วยที่ใช้บ่อยที่สุดในการวิเคราะห์เนื้อหารายเรื่องของสื่อที่ต่างกันจะไม่เหมือนกัน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ บทความ สุนทรพจน์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ จดหมาย เป็นต้น รายเรื่องคือการจัดเรื่องอย่างกว้างๆ โดยการวิเคราะห์เรื่องทั้งหมด และภายในเรื่องแต่ละเรื่องนั้นยังสามารถจัดแบ่งแยกย่อยออกไปได้อีกเช่น ข่าวสามารถจัดกลุ่มเนื้อหาเรื่องได้อีก เช่น ข่าวภายในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ เป็นต้น

1.5 การวัดเนื้อที่และเวลา (Space and Time) เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้วัดลักษณะทางกายภาพของงานสื่อสาร ความกว้างของคอลัมน์ จำนวนหน้า ความยาวของบรรทัด สำหรับรายการวิทยุ หรือโทรทัศน์อาจจะวัดเป็นนาที และวัดเป็นคอลัมน์นี้ สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์

การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถใช้นิยามการวิเคราะห์หลายๆ ประเภทรวมกันได้มี
 *ความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นๆ

2. หน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration)

2.1 เนื้อที่ (Space) คือการวัดเนื้อหาด้วยจำนวน คือคอลัมน์นิ้ว คอลัมน์ เซนติเมตร หน้า บรรทัด ย่อหน้า

2.2 การปรากฏ (Appearance) เป็นการนับคุณสมบัติของเนื้อหาของสารที่ ต้องการจะนับการปรากฏของเนื้อหาว่าปรากฏหรือไม่ปรากฏ

2.3 ความถี่ (Frequency) เป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดในการวิเคราะห์เนื้อหา เช่น การนับความถี่ในการใช้คำหนึ่งๆ เป็นต้น

2.4 ความเข้ม (Intensity) เป็นหน่วยในการระบุจำนวนที่ใช้ในการวิจัย ที่เกี่ยวกับ คำนิยมและทัศนคติที่ปรากฏในเนื้อหาของสาร แล้วจัดทำเป็นสเกล (Scale) เรียงลำดับข้อความที่ แสดงความเข้มในเรื่องค่านิยมและทัศนคติ ในเรื่องที่มีแนวคิดหลักเดียวกันแต่มีการใช้คำและส่วน ประกอบของประโยคต่างกัน ซึ่งจะใช้เป็นตัวชี้ถึงความเข้มที่ต่างกัน

ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถใช้ประโยชน์ในการศึกษาแนวโน้มของเนื้อหาข่าวสารใน สาขาวิชาต่างๆ มากมาย เช่น วารสารศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา ประวัติ ศาสตร์ ตลอดจนด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น การวิเคราะห์เนื้อหาจะสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของ สาขาวิชาต่างๆ โดยอาศัยหลักเนื้อหาในแต่ละช่วงเวลาเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังอาจใช้การ วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสืบค้น ทัศนคติ ความสนใจ ความเชื่อของบุคคลสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพทางจิตวิทยา พฤติกรรม ตลอดจนความตั้งใจ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เนื้อหานั้นมีข้อแตกต่างจากการวิจัยประเภทอื่นๆ อยู่ หลายประการ ได้แก่

1. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นเทคนิคการวิจัยอย่างหนึ่งที่เกิดสภาวะที่ผู้ได้รับการ วิจัยไม่รู้ตัว ทำให้เกิดความเป็นธรรมชาติของข้อมูลที่ได้รับ โดยเป็นผลมาจากการวิเคราะห์เนื้อหา ที่ศึกษาจากสาร (Message)

2. การวิเคราะห์เนื้อหา สามารถนำมาได้กับข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจน เมื่อเปรียบ เทียบกับเทคนิคการวิจัยแบบอื่นๆ เช่น การออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ซึ่งจะมีลักษณะที่ เป็นการกำหนดคำตอบให้กับผู้ตอบ ในขณะที่การวิเคราะห์เนื้อหานั้น ผู้วิจัยต้องสนใจข้อมูลทุก

อย่าง ที่ส่งมาจากผู้ส่งสาร ซึ่งอาจประกอบด้วยภาษา และเหตุผล ทั้งนี้จะไม่มีลักษณะของข้อมูลที่ถูกกำหนดโครงสร้างมาก่อน

3. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความหมายของข้อมูล และเป็นกระบวนการทำให้ข้อมูลที่อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ ซึ่งการวิจัยด้วยเทคนิคอื่นๆ จะไม่สนใจในเรื่องการใช้ภาษา การใช้ถ้อยคำในการตอบ และไม่นำคำตอบดังกล่าวมาทำให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์

4. การวิเคราะห์เนื้อหา สามารถใช้ได้กับข้อมูลที่มีความกว้างมาก ขณะที่การวิจัยแบบอื่นจะทำการศึกษาได้ในวงแคบ เช่น ศึกษาเฉพาะกรณี แต่ทั้งนี้จะเป็นการศึกษาในเชิงลึก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการด้านข่าวและประชาสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2539) ได้ทำการวิเคราะห์ข่าวสาธารณสุข พ.ศ. 2537-2538 ในหนังสือพิมพ์รายวัน 22 ชื่อฉบับ หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์จำนวน 2 ชื่อฉบับ และข่าวจากศูนย์ข่าวกรมประชาสัมพันธ์ วันละ 1 ฉบับ พบว่าข่าวที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของประชาชนและกระทรวงสาธารณสุข ข่าวเป็นกลางมีปริมาณมากที่สุด โดยพบร้อยละ 53.86 ในพ.ศ. 2537 และสูงขึ้นเป็นร้อยละ 58.42 ในพ.ศ. 2538 ข่าวเป็นกลางเป็นข่าวเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และข่าวบริการ ส่วนข่าวบวกเป็นข่าวที่ก่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อกระทรวงสาธารณสุข โดยข่าวบวก พ.ศ.2537 พบร้อยละ 41.96 พ.ศ. 2538 พบข่าวลบ ร้อยละ 5.20 มากกว่า พ.ศ. 2537 ที่มีข่าวลบร้อยละ 4.18 เป็นการแสดงถึงแนวโน้มการเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เสนอข่าวที่น่าสนใจแก่ประชาชน หรือข่าวที่ดึงดูดความสนใจจากประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์

นิยามของภาพลักษณ์

คำว่า "ภาพลักษณ์" ซึ่งเดิมใช้คำว่า "ภาพพจน์" มาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Image" เคยมีผู้แปลว่า จินตภาพ ซึ่งคำว่า "จินตภาพ" นั้นพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย ได้แจ้งต่อที่ประชุมของคณะกรรมการว่า น่าจะมีความหมายตรงกับคำว่า "Figure of Speech" (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538) มากกว่า

วิรัช ลภีรัตนกุล (2526) ได้สรุปความหมายของภาพลักษณ์ไว้ว่า "ภาพลักษณ์ในด้านวิชาการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจ เช่น ภาพที่มีต่อบุคคล (Person) องค์กร (Organization) สถาบัน (Institution) ฯลฯ และภาพดังกล่าวอาจจะเป็นภาพที่สิ่งเหล่านั้น กล่าวคือ บุคคล องค์กร สถาบัน ฯลฯ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสร้างให้เกิดแก่จิตใจเรา หรืออาจเป็นภาพที่เรา นึกสร้างเองก็ได้"

แฟรงค์ เจฟกินส (Jefkins, 1977) กล่าวว่า "ภาพลักษณ์ เป็นคำที่คนมักเข้าใจผิด และนำไปใช้ผิดมากพอ ๆ กับคำว่า การประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ในทางการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความประทับใจที่ถูกต้อง"

เคลาด์ โรบินสัน (Dr. Claude Robinson) และ วอลเตอร์ บาร์โลว์ (Dr. Walter Barlow) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคำว่า ภาพลักษณ์ไว้ในวารสาร Public Relation Journal ฉบับ September 1959 ว่า "ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจ ซึ่งบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อ องค์กร ภาพในใจดังกล่าวของบุคคลนั้น ๆ อาจได้มาจากประสบการณ์ทางตรง (Direct Experience) และประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) ของตัวเขาเอง"

องค์ประกอบของภาพลักษณ์

Kenneth E. Boulding (1975) นักวิชาการชาวตะวันตกได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ว่า "ภาพลักษณ์เป็นความรู้ เป็นความรู้สึกของคนเราที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้นั้นเป็นความรู้ที่เราสร้างขึ้นเอง (Subjective Knowledge) ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริง คุณค่าที่เราเป็นผู้ให้ รวมกันอยู่ Boulding เสนอว่าบุคคลแต่ละคนจะเก็บสะสมความรู้เชิงอัตวิสัย (Subjective Knowledge) เป็นการสะสมเกี่ยวกับสิ่งในโลกรอบ ๆ ตัวเราที่ได้ประสบ ความรู้เชิงอัตวิสัยของบุคคลนี้จึงเป็นที่รวมของสิ่งต่าง ๆ ที่เราเชื่อว่าเป็นความจริง เนื่องจากเราไม่สามารถที่จะรับรู้และ ทำความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ นั้นได้อย่างถี่ถ้วนเสมอไป เรามักจะได้เฉพาะภาพบางส่วนหรือลักษณะ กว้าง ๆ ของสิ่งเหล่านั้น ซึ่งมีความไม่แน่นอนชัดเจนอยู่ เราจึงมักต้องตีความหมาย (Interpret) หรือให้ความหมายแก่สิ่งนั้น ๆ ด้วยตัวเราเอง ความรู้เชิงอัตวิสัยนี้จะประกอบกันเข้าเป็นภาพ ลักษณ์ของเราที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในโลก และพฤติกรรมของเราจะขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ที่เรามีอยู่ใน สมองด้วย"

ภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการของความคิดจิตใจ ในเมื่อคนเรามีได้มี เพียงประสบการณ์โดยตรงกับโลกรอบตัว ซึ่งเราได้สัมผัส ชิมรส ดมกลิ่น และได้เห็นด้วยตนเองเท่านั้น เรายังมีประสบการณ์โดยทางอ้อมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ต้องอาศัยการตีความและ

ให้ความหมายสำหรับตนเองเสมอ ภาพลักษณ์จึงเป็นการแทนความหมายเชิงอัตวิสัย (Subjective Representation) ของสิ่งต่าง ๆ ที่เรารับรู้มา เป็นความรู้สึกเชิงตีความหมาย (Interpreted Sensation) หรือความประทับใจ ภาพปรากฏ (Appearance) ความคล้ายคลึงหรือเป็นการแทนความหมายของการรับรู้ (Perception) กระบวนการก่อเกิดภาพลักษณ์ (Process of Image) ซึ่งมักจะมีผลสำคัญยิ่งต่อการรับรู้ในสิ่งที่ไม่มีความหมายแน่นอนชัดเจนในตัวของมันเอง

องค์ประกอบของภาพลักษณ์ อาจแยกได้เป็น 4 ส่วน แต่ในทางเป็นจริงองค์ประกอบทั้งสี่ส่วนจะมีความเกี่ยวข้องเป็นปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ไม่สามารถจะแยกเป็นส่วน ๆ ได้อย่างเด็ดขาด

1. **องค์ประกอบเชิงการรับรู้ (Perceptual Component)** เป็นสิ่งที่คุณคนจะได้รับการสังเกตโดยตรง สิ่งที่ถูกสังเกตนั้นจะเป็นสิ่งที้นำไปสู่การรับรู้ (Cues) หรือมีสิ่งทีถูกรับรู้นั้นเอง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ความคิด หรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เราจะได้ภาพของสิ่งแวดลอมต่าง ๆ โดยผ่านการรับรู้

2. **องค์ประกอบเชิงความรู้ (Cognitive Component)** ได้แก่ ภาพลักษณ์ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับลักษณะ ประเภท ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ทีได้จากการสังเกตถูกรับรู้

3. **องค์ประกอบเชิงความรู้สึก (Affective Component)** ได้แก่ ภาพลักษณ์ทีเกี่ยวกับความรู้สึกของคุณคนทีมีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งทีเกี่ยวข้องกับความรู้สึกผูกพัน ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

4. **องค์ประกอบเชิงการกระทำ (Cognitive Component)** เป็นภาพลักษณ์ทีเกี่ยวกับความมุ่งหมายหรือเจตนาทีจะเป็นแนวทางปฏิบัติตอบโต้สิ่งเร้านั้น อันเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงความรู้ และเชิงความรู้สึก

องค์ประกอบเชิงการรับรู้ ความรู้ ความรู้สึก และเชิงการกระทำนี้ จะผสมผสานกันเป็นภาพของโลกทีบุคคลได้มีประสบการณ์มา

ความสำคัญของภาพลักษณ์

เป็นที่ยอมรับกันว่ การอยู่รอดของการดำเนินกิจการของหน่วยงานทุกหน่วย ขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์อยู่มิใช่น้อย หากหน่วยงานหรือองค์การ สถาบันใดมีภาพลักษณ์ทีดี ประชาชนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ให้ความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือต่อหน่วยงานนั้น ๆ ก่อให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินงาน และความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าหากหน่วยงานใดมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ มีชื่อเสียงเลื่อมเสีย ประชาชนก็จะไม่ไว้วางใจ ไม่เชื่อถือ เกิด

ความระแวงสงสัย หรือเกลียดชังหน่วยงานนั้นไปในที่สุด ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ หน่วยงานหรือองค์การนั้น ๆ ย่อมประสบอุปสรรคนานาชนิดในการปฏิบัติงาน และถ้าหากปล่อยทิ้งไว้ไม่มีการแก้ไข หน่วยงานนั้นก็จะไม่สามารถอยู่รอดได้ ต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุด

ดังนั้น หน่วยงานหรือองค์การ สถาบันต่าง ๆ จึงพยายามแข่งขันกันในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงานของตน เอดเวิร์ด แอล เบอ์เนส์ (Bernays, 1961) กล่าวว่าหน่วยงานหรือองค์การใดก็ตาม หากมีภาพลักษณ์ที่เป็นในทางที่เสื่อมเสียแล้ว หน่วยงานหรือองค์การนั้นย่อมไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจจากประชาชน ประชาชนอาจมีความระแวงสงสัยหรือเกลียดชัง รวมทั้งไม่ให้ความร่วมมือสนับสนุน ในทางตรงกันข้ามหากหน่วยงานหรือองค์การใดมีภาพลักษณ์ที่ดี ภาพที่เกิดในจิตใจของประชาชนย่อมสวยงามสดงดงาม เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจ

ภาพลักษณ์จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อองค์การหรือสถาบันในสังคม ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชน ทางด้านช่วยเสริมสร้างความสำเร็จให้เกิดแก่กิจการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี หรืออาจจะดีกว่าที่เป็นอยู่เดิม เนื่องจากได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ ปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย รวมทั้งมีความประทับใจเกิดขึ้นในจิตใจของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศ เป็นหน่วยงานเพื่อสาธารณชนซึ่งเกี่ยวกับมาตรฐานชีวิตของประชาชน ซึ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยภาพลักษณ์ที่ดีขององค์การในสายตาของประชาชน

ประเภทของภาพลักษณ์

แฟรงค์ เจฟกินส์ (Jefkins, 1977) นักประชาสัมพันธ์ผู้มีชื่อเสียงชาวอังกฤษได้จำแนกประเภทของภาพลักษณ์ในเชิงการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. **ภาพลักษณ์ซ้อน (Multiple Image)** เป็นภาพลักษณ์ของหน่วยงานในสายตาของคนทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะแตกต่างกันออกไป หรืออาจเป็นภาพลักษณ์ที่ตัวแทนขององค์การหรือสถาบันทำให้เกิดขึ้น เช่น พนักงานขายของบริษัทแต่ละแห่ง ก็ทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทเหล่านั้นแตกต่างกันออกไป มีทั้งภาพลักษณ์ที่ดีและไม่ดีต่อหน่วยงานแห่งเดียวกันนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน เป็นต้น

2. **ภาพลักษณ์ปัจจุบัน (Current Image)** เป็นภาพลักษณ์ตามความเป็นจริงในปัจจุบันที่กลุ่มชนมีต่อหน่วยงาน ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ เป็นทัศนคติที่เหมือนกันของคนส่วนใหญ่ที่มีต่อหน่วยงาน เช่น ภาพลักษณ์ไม่ดีของกรุงเทพมหานคร เมื่อเกิดน้ำท่วมกรุงเทพฯ ภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของคนมีสี หรือคนในเครื่องแบบ เป็นต้น ภาพลักษณ์ปัจจุบันเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญมากเพราะเป็นภาพลักษณ์ที่สะท้อนจุดยืนของหน่วยงานในขณะนั้น

3. **ภาพลักษณ์กระจกเงา (Mirror Image)** เปรียบได้กับเวลาที่เรามองกระจก ก็จะเห็นภาพตนเองในกระจก ในภาพนั้นเขาอาจจะมองว่าสวยงาม สง่า หรือ ตรงกับลักษณะใดก็ได้ตามความนึกคิดของเขา เช่น ภาพลักษณ์ที่ฝ่ายบริหารเชื่อเอาเองว่า เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ซึ่งโดยแท้จริงอาจเป็นการปักใจเชื่อที่ผิดก็ได้ หรือเป็นข้อผิดพลาดของฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่ไม่รายงานสถานะของภาพลักษณ์ที่แท้จริงให้ฝ่ายบริหารทราบ หรือเป็นข้อผิดพลาดของฝ่ายบริหารเองที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์รายงานให้ทราบแล้ว แต่ไม่สนใจหรือไม่ยอมเชื่อถือ

4. **ภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนา (Wish Image)** เป็นภาพลักษณ์ที่ฝ่ายบริหารต้องการให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน กับสินค้า หรือบริการ และพยายามทุกอย่างเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ปรารถนาขึ้น

5. **ภาพลักษณ์สูงสุดที่ทำได้ (Optimum Image)** เป็นภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นโดยตระหนักในความเป็นจริงและการมีความเข้าใจ การรับรู้ของผู้รับข่าวสาร อุปสรรคของการใช้สื่อต่าง ๆ และสื่อมวลชน รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ยากต่อการควบคุม และอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนาได้ ดังนั้นภาพลักษณ์ชนิดนี้จึงเป็นภาพลักษณ์ที่ผู้เกี่ยวข้องรู้จักประมาณตน และตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จนไม่ทำให้การกำหนดภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนามีความสูงส่งมากเกินไปจนความเป็นจริง

6. **ภาพลักษณ์ที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง (Correct and Incorrect Image)** เป็นภาพลักษณ์อีกลักษณะหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นไม่ตรงกับความเป็นจริง อาจเป็นเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ (ข่าวลือ อุบัติเหตุ ฯลฯ) และหรือกระบวนการสื่อสาร และหรือการรับรู้ของผู้รับสารซึ่งเมื่อเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ถูกต้องแล้วก็จำเป็นต้องมีการแก้ไขภาพลักษณ์ให้ถูกต้องต่อไป ภาพลักษณ์ที่ถูกต้องนี้คล้ายกับภาพลักษณ์ปัจจุบัน แต่จะต่างกันว่าภาพลักษณ์ที่ถูกต้อง ได้มีการปรับเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ไม่ถูกต้องมาก่อนระยะหนึ่งแล้ว

7. *ภาพลักษณ์สินค้า / บริการ (Product/Service Image)* สินค้าหรือบริการก็มีภาพลักษณ์ของตนเองเช่นเดียวกับองค์กร สินค้าหรือบริการบางอย่างอาจมีภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยดี เช่น บุหรี่ สถานอาบอบนวด แต่สินค้าหรือบริการบางอย่างกลับมีภาพลักษณ์ในทางตรงกันข้าม เช่น ยาสีฟัน โรงพยาบาล ซึ่งสินค้าหรือบริการที่องค์กรมีไว้จะมีภาพลักษณ์เชิงบวก หรือลบหรือกลาง ๆ ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องปรุงแต่งให้เป็นภาพลักษณ์ที่มีเอกลักษณ์ เป็นที่ยอมรับมากขึ้น จากสังคม นอกจากนี้ภาพลักษณ์ขององค์กรจะเป็นเช่นไร ภาพลักษณ์สินค้านี้ก็จะต้องมีความเกี่ยวพันเป็นอย่างมาก

8. *ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image)* เป็นภาพลักษณ์ที่มีลักษณะคล้ายกับภาพลักษณ์สินค้า เพียงแต่กรณีนี้เป็น "ตราสินค้า" "ยี่ห้อสินค้า" หรือ "Logo" "สัญลักษณ์" เช่น ตรากู Domon เป็นต้น

9. *ภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image)* เป็นภาพลักษณ์ขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยเน้นภาพรวมทั้งหมดขององค์กร โดยรวมถึงสินค้า ยี่ห้อสินค้า ระบบการบริหาร บริษัท ความมั่นคง บุคลากรมีคุณภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ

10. *ภาพลักษณ์สถาบัน (Institutional Image)* ซึ่งคล้ายกับภาพลักษณ์องค์กร

ภาพลักษณ์ขององค์กร

ภาพลักษณ์ที่บุคคลหรือประชาชนมีต่อองค์กรจะเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับด้วย และสิ่งเหล่านี้ย่อมก่อตัวขึ้นเป็นความประทับใจ ซึ่งอาจจะเป็นความประทับใจที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ แล้วแต่พฤติกรรมหรือการกระทำขององค์กร หน้าที่สำคัญของประชาสัมพันธ์ก็คือ การสร้างสรรค์ภาพลักษณ์ให้กับองค์กร ซึ่งเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และภาพลักษณ์ดังกล่าวนอกจากจะเป็นเรื่องของพฤติกรรมหรือการกระทำขององค์กรแล้ว ยังต้องอาศัยการให้ข่าวสารความรู้ และประสบการณ์อย่างเพียงพอแก่ประชาชนด้วย (Irving Smith, 1965: 67)

ซึ่งในสภาพสังคมยุคปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ จะมีลักษณะเป็นองค์กรแบบเปิด แทนที่จะมีลักษณะปิดเหมือนสมัยก่อน หมายความว่าเมื่อก่อนเราจะแอบทำอะไรก็ได้ ไม่มีใครรู้ แต่เดี๋ยวนี้จะไม่ปิดหรือไม่ปิดก็แล้วแต่ ความก้าวหน้าของการสร้างเครือข่ายงานเพื่อการเจาะข่าวของสื่อมวลชนในปัจจุบัน ข่าวการทำอะไรต่อมิอะไรของผู้บริหารองค์กร จะต้องกระเส็นกระสายออกมาสู่สาธารณชนได้อย่างแน่นอน ไม่ว่าจะออกมาแบบข้อเท็จจริงทั้งหมดหรือออกมาแบบบิดเบือนก็ตาม ยิ่งอะไรที่สื่อว่าจะเป็นเรื่องลับ ดูจะยิ่งเป็นอาหารอันโอชะที่ทำทนายให้สื่อมวลชนทั้งหลายได้ลิ้มลอง

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้เสมอ คือ สามารถเปลี่ยนจากภาพลักษณ์ที่ดีเป็นไม่ดี หรือจากไม่ดีเป็นดี ซึ่งภาพลักษณ์เป็นสิ่งสร้างขึ้นได้

อำนาจ วีรวรรณ (2533:104) ให้ทัศนะว่า เครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ก็คือ วิธีการประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ที่ปล่อยให้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอาจทำให้ได้ภาพลักษณ์ที่ไม่ครบถ้วน ไม่เป็นระบบ และอาจผิดพลาด ภาพลักษณ์ขององค์การจึงจำเป็นต้องมีการบริหาร ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารภาพลักษณ์ก็คือ การประชาสัมพันธ์ ซึ่งลักษณะงานประชาสัมพันธ์ จำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชน

สำหรับการเกิดภาพลักษณ์ขององค์การสามารถเกิดขึ้นได้ 2 ทาง (Simon 1980 : 13) คือ

1. ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ คือการปล่อยให้เป็นไปตามสภาวะแวดล้อมที่มากระทบ ภาพที่ออกมาอาจจะผิดเพี้ยนไปจากความจริง เพราะอิทธิพลของทัศนคติในแต่ละสังคมที่ไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น คนที่ชอบควงสาวก็เลยเหมาเอาว่าเป็นคนเจ้าชู้หลายใจ ซึ่งความจริงอาจจะเป็นเพราะเขาเป็นคนสนุกสนาน ชอบช่วยเหลือคนอื่นและน่าไว้วางใจ จึงทำให้สาว ๆ ชอบไปไหนมาไหนด้วยก็ได้ การที่เขาปล่อยให้คนมองว่าเป็นคนเจ้าชู้ เพราะเขาปล่อยให้ภาพลักษณ์เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั่นเอง

2. ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการปรุงแต่ง (Reilly, 1980:34) คือ การใช้กระบวนการในการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดตามที่เขาต้องการให้เกิดออกมา ไม่ว่าจะเป็นภาพจริงหรือภาพลวงก็ตาม ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีภาพลักษณ์ในด้านใจบุญสุนทาน อาจเป็นคนหรือบริษัทหนึ่งภาษีชั้นยอดก็ได้ ทั้งนี้เพราะเขาแสดงพฤติกรรมในด้านที่เกี่ยวกับการทำบุญอย่างซ้ำ ๆ ต่อเนื่อง แล้วเปิดเผยที่เรียกว่า ทำบุญเอาหน้า ทำให้ภาพนี้เด่นขึ้นมา จนทำให้คนไม่นึกว่าเบื้องหลังของเงินที่ได้มาเพื่อใช้ในการบริจาค้นั้นเกิดจากการหลบเลี่ยงภาษี หรือในกรณีที่ภาพออกไปผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง ก็อาจจะวิเคราะห์ว่า เป็นเพราะอะไร และพยายามแก้ไขโดยการแสดงภาพที่ถูกต้องออกไปซ้ำและเด่นชัด เพื่อลบภาพที่ไม่จริงนั้นเสีย ก็ถือเป็นการปรุงแต่งภาพลักษณ์เช่นกัน

แต่ไม่ว่าภาพลักษณ์จะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการปรุงแต่งก็ตาม อำนาจ วีรวรรณ (2533:106-107) ได้แบ่งภาพลักษณ์ขององค์การออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็นกิจกรรม คือ ส่วนที่ไม่มีชีวิตจิตใจขององค์การ ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบการต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับบุคคล ยกตัวอย่างเช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ในขณะที่อาจได้รับการยกย่องว่าเป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์มากที่สุดในประเทศและในอาเซียน ภาพลักษณ์ที่

ออกมาจึงมีลักษณะของความมั่นคงของกิจการ บริหาร และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำเข้ามาใช้ แสดงถึงความก้าวหน้าทันสมัยขององค์กร ในขณะที่ระบบการจัดการ เป็นต้นว่า การวางแผนงาน การตั้งเป้าหมาย และการประเมินผล ล้วนเป็นงานที่เสริมให้องค์กรมีภาพลักษณ์เด่นยิ่งขึ้น

2. ส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคล หมายถึง ส่วนที่ทำให้องค์กรมีชีวิตจิตใจนั่นเอง ถ้าจะเปรียบกับคน ส่วนที่หนึ่งก็เปรียบเสมือนกับร่างกาย ซึ่งประกอบด้วยอวัยวะ 32 ประการ ส่วนที่สองก็คือส่วนที่เป็นจิตใจ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมสั่งการให้ส่วนที่หนึ่ง คือ ร่างกายแสดงพฤติกรรมออกมา

ส่วนที่เป็นกิจกรรม เป็นส่วนที่อาจมีภาพลักษณ์เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรืออาจปรุงแต่งให้ชัดเจนขึ้นได้ง่าย ขึ้นอยู่กับการบงการของส่วนที่สอง คือ คน ซึ่งเป็นผู้ปรุงแต่งหรือ ผู้กำกับ

น้ำหนักของความสำคัญที่จะทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรออกมาเป็นอย่างไร จึงขึ้นอยู่กับส่วนที่เป็นตัวบุคคล เพราะนอกจากคนจะเป็นตัวกำหนดบทบาทขององค์กรในส่วนที่เป็นกิจกรรมให้แสดงภาพลักษณ์ออกมาได้แล้ว ข้อเท็จจริงประการหนึ่งก็คือ บุคลิกของผู้บริหารระดับสูง จะถูกมองว่าเป็นบุคลิกหรือภาพลักษณ์ขององค์กรอีกด้วย โดยเฉพาะสำหรับองค์กรขนาดใหญ่

ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้หมายความว่า บุคลิกของพนักงานทุกคนในองค์กรจะไม่ได้เป็นตัวแทนของภาพลักษณ์ด้วย แต่เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงเป็นที่รู้จักในวงสังคมมากกว่าและมีข่าวคราวออกไปมากกว่า สังคมจึงให้ความสนใจกับบทบาทของผู้บริหารระดับสูง ในฐานะผู้นำขององค์กรมากเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามในภาพปฏิบัติจริง ๆ แล้ว สังคมไทยมักให้ความสำคัญแก่บุคคลมากเป็นพิเศษ ถึงกับเคยมีผู้เปรียบเปรยเอาไว้ว่า “ค่าของคนนั้น อยู่ที่ว่าเป็นคนของใคร” ฉะนั้นการวางตัวของบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารองค์กร จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภาพลักษณ์ขององค์กร

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

ในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์นั้น มีองค์ประกอบที่มนุษย์เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฝ่าย คือ ผู้ส่งสารฝ่ายหนึ่ง และผู้รับสารอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และการสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารออกไปแล้วมีผู้รับสาร ดังนั้น ผู้ส่งสารต้องคำนึงถึงผู้รับสารอยู่เสมอเพราะผู้รับสารจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ ผู้ส่งสารต้องทำการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้สารนั้นไปถึงผู้รับสารและทำให้สารเป็นที่เข้าใจ นอกจากนี้ผู้รับสารสามารถที่จะตีความหมายสารตรงกับความหมายของผู้ส่งสาร ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการวิเคราะห์ผู้รับสารว่าใครคือผู้รับสารซึ่งเป้าหมายของตน เป้าหมายของผู้รับสารต้องการอะไร

มีความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

เมอริริลล์ และโลเวนสไตน์ (1977) ได้อธิบายถึงการเปิดรับข่าวสารว่า ผู้รับสารแต่ละบุคคลจะมีระดับการเปิดรับสื่อและข่าวสารที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะและปัจจัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความเหงา ซึ่งเป็นเหตุผลทางจิตวิทยาที่ว่าโดยปกติคนเราจะไม่ชอบอยู่ตามลำพัง เนื่องจากจะทำให้เกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล หวาดกลัว และการเฝ้าระวังจากสังคมจึงต้องพยายามที่จะรวมกลุ่มหรือติดต่อกับบุคคลโดยตรง หรือการอยู่กับสื่อต่าง ๆ

2. ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ โดยปกติความอยากรู้อยากเห็นจะเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวก่อนตลอดจนสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองที่จะมีผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้ว มนุษย์ยังสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่าง ๆ ด้วยรวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจเกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่นด้วย

3. ประโยชน์ใช้สอยของตน โดยพื้นฐานมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ดังนั้น ในฐานะที่เป็นผู้รับสาร จึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างเป็นประโยชน์แก่ตนเอง

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนโดยทั่วไป นอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับเพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติ ความเชื่อต่าง ๆ จะมีอิทธิพลต่อระดับในการเปิดรับสารแล้ว ลักษณะเฉพาะของผู้รับสารก็มีความต้องการที่ต่างกัน ดังนั้นในลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละชนิดมีส่วนทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีจำนวนและองค์ประกอบที่แตกต่างกันเพราะผู้รับสารจะเลือกรับข่าวสารเฉพาะอย่างที่สามารถสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง

โดยทั่วไปผู้รับสารจะมีระดับการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นกับปัจจัยหลายประการ เช่น สนองความต้องการของตนเอง ตามสภาพแวดล้อม เหตุผลและความจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกรับสื่อต่าง ๆ

ชแรมม์ (Schramm, 1973) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ในการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสาร ดังนี้

1. ประสบการณ์ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารที่แตกต่างกัน
2. การประเมินประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังแตกต่างกัน จึงทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม ซึ่งทำให้มีความแตกต่างกันในระดับการเลือกรับสื่อและเนื้อหาของข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่เป็นตัว
6. บุคลิกภาพ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการโน้มน้ำหนัก ตลอดจนระดับของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจ หรืออาจจะเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติ จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับข่าวสารและสนองต่อข่าวสารที่ได้พบ

กรอบแนวคิดนี้เป็นส่วนสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของสื่อมวลชนต่างประเทศ เนื่องจากสื่อมวลชนต่างประเทศซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งของการวิจัยมีความแตกต่างในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ประสบการณ์ อุดมการณ์ ตลอดจนทัศนคติ ซึ่งจะทำให้การเปิดรับข่าวสารแตกต่างกันด้วย

ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้ (Perception)

ในทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ นั้นถือว่า การรับรู้เป็นสภาพทางจิตวิทยา การรับรู้ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เห็นได้ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง โดยทางจิตวิทยาแล้วเห็นว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวป้อน หรือตัวกระตุ้นกับพฤติกรรมที่แสดงออก แต่การแสดงออกซึ่งเราจะอ้างอิงย้อนไปถึงการรับรู้ภายในนั้นจะเป็นผลขององค์ประกอบนานาประการ เช่น การเรียนรู้ ความจำ แรงกระตุ้น อารมณ์ และอื่น ๆ ตามแนวคิดทางการศึกษา ถือว่าการรับรู้เป็นกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล (Information Processing) ที่เกิดขึ้นภายในสิ่งมีชีวิตเป็นแนวทางในการศึกษา ระบบการจัดกระทำข้อมูลนี้มีขีดจำกัด เมื่อข้อมูลถูกป้อนหรือถูกกระตุ้นเข้ามา กระบวนการภายในก็จะดำเนินการจัดกระทำข้อมูลเหล่านั้นเป็นลำดับหลายขั้นตอน ข้อมูลหรือตัวป้อน (Input) เหล่านี้จะถูกลงรหัส (Coded) แล้วเก็บรวบรวม (Stored) และถูกนำไปใช้ (Utilized) ภายหลัง (อ้างใน ประเทือง สูงสุวรรณ, 2534)

ความหมายของการรับรู้

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ในทฤษฎีต่าง ๆ กัน ซึ่งพอจะนำมาเสนอไว้โดยสังเขปได้ดังนี้

พจนานุกรมของเวบสเตอร์ (New Webster's Dictionary, 1975) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจของตนเอง

แกร์ริสันและมากูน (Garrison and Magoon, 1972) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการซึ่งสมองตีความ หรือแปลข้อความที่ได้จากการสัมผัส (Sensation) ของร่างกาย (ประสาทสัมผัสต่าง ๆ) กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเร้า ทำให้เราทราบว่าเป็นสิ่งเร้า หรือสิ่งแวดล้อมที่เราสัมผัสนั้นเป็นอะไร มีความหมายอย่างไร มีลักษณะอย่างไร ฯลฯ การที่เราจะรับรู้สิ่งเร้าที่มาสัมผัสได้นั้น จะต้องอาศัยประสบการณ์ของเราเป็นเครื่องช่วยในการตีความหมาย หรือ แปลความ

เบอร์ทเลย์ (Berlye, 1972) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้หมายถึง ความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายในโลกที่บุคคลได้รับและประมวลเป็นประสบการณ์ของตน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลนั้น ๆ อีกทั้งยังส่งผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ ด้วย

โสภา ชูพิกุลชัย (2516) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้คือ กระบวนการที่อินทรีย์ต่าง ๆ พยายามที่จะแสดงความรู้สึกจากสิ่งที่ได้รับออกมาในรูปของการกระทำใดการกระทำหนึ่ง หรือในรู้อย่างใดสิ่งหนึ่งที่มีความหมาย

เดโช สนวนานนท์ (2518) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้คือการที่ร่างกายรับสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มาเร้าทางประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งแล้วตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ออกมา

สุโท เจริญสุข (2520) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้คือ การรู้จักสิ่งต่าง ๆ สภาพต่าง ๆ ภาวะต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้ามาทำปฏิกิริยากับตัวเรา เป็นการแปลอาการสัมผัสให้มีความหมายขึ้น เกิดเป็นความรู้สึกขึ้นเฉพาะตัวสำหรับบุคคลนั้น ๆ

จำเนียร ชวงโชติและคณะ (2526) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่าการรับรู้หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้นำเอาสิ่งที่ตนได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้รู้สึกจากสิ่งเร้าภายนอกกรอบตัวบุคคลเข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมาย โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือความรู้สึกเดิม ออกเป็นความรู้ ความเข้าใจ ที่เกิดขึ้นในจิตใจของตนเอง

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความหมายของการรับรู้ได้ว่า การรับรู้คือ การแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล อันเนื่องมาจากการตีความหรือแปลความอาการสัมผัส (Sensation) ของร่างกายกับสิ่งเร้า หรือสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นเครื่องช่วย

กระบวนการรับรู้นี้ดังกล่าวข้างต้น สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังแผนภูมิที่ 2

เนื่องจากการรับรู้ คือ การแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล อันเนื่องมาจากการตีความหรือแปลความอาการสัมผัส (Sensation) ของร่างกายกับสิ่งเร้า หรือสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นเครื่องช่วย ดังนั้นการวัดการรับรู้ จึงต้องวัดจากสิ่งที่บุคคลแสดงออก อันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยอาจใช้แบบทดสอบ หรือแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวัด ซึ่งจะทำให้มองเห็นได้ชัดว่าบุคคลนั้นมีการรับรู้ในสถานการณ์นั้นอย่างไร

การที่บุคคลรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้นั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของโรเซนแบลท ซีทแฮม และ วัตต์ (Rosenblatt, Cheatham and Watt 1977 อ้างในสมศรี ศานติเกษม, 2529) ได้กล่าวว่า "การสื่อสารในองค์การจะให้ได้ผลเป็นที่พึงพอใจหรือไม่เพียงใดนั้น ความแตกต่างของบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่แตกต่างกันของบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสำคัญ" ดังนั้นบุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะโดยเฉพาะของบุคคล เช่น เป็นผู้ชาย หรือผู้หญิง ความแตกต่างของบุคคลจึงเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์และเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้การแปลความรู้สึกนึกคิดของบุคคลแตกต่างกัน และความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันนี้ จะมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เป็นผลของระดับความแตกต่างของบุคคลนั้น ๆ (วุฒิชัย จำรงค์, 2520) ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกำหนดสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบการศึกษาลักษณะองค์ประกอบทางสังคมต่าง ๆ ในครั้งนี้

ความแตกต่างทางเพศ

การวิจัยทางจิตวิทยาหลายอันได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม ทักษะคิด ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหว หยั่งถึงจิตใจของคนได้ดีกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายใช้เหตุผลมากกว่าผู้หญิงและจดจำข่าวสารได้มากกว่า (ปรมะ สตะเวทิน, 2526)

ความแตกต่างด้านอายุ

อายุเป็นองค์ประกอบที่เด่นชัดที่สุดในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะอายุจึงทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความรู้ ความชำนาญ ความรับผิดชอบ ความสนใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความจำ บุคลิกภาพ ตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงถึงความพร้อมเนื่องจากอายุเป็นเกณฑ์ (สุภัททา ปินทะแพทย์, 2532)

ซี เมเปิล (C. Maple) และ ไอ แอล เจนิส และ ดีไรฟ์ (I.L. Janis and D. Rife อ้างใน ปัทมา สุชีนัย, 2534) ได้ทำการวิจัย และให้ผลสรุปว่าการชักจูงจิตใจหรือโน้มน้าวจิตใจของคนจะยากขึ้นตามอายุของคนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีการศึกษาพบว่า คนหนุ่มสาวนั้นจะเป็นผู้ยึดถืออุดมการณ์มองโลกในแง่ดี และจิตใจไม่มั่นคงมากกว่าคนแก่ ในขณะที่คนแก่นั้นจะมีความเป็นคนหัวรั้นและมีความระมัดระวังสูงกว่าคนหนุ่มสาว

นอกจากนั้นโดยปกติแล้วคนที่มีวัยต่างกันมักจะมีความต้องการในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป มีการใช้สื่อมวลชนและสนใจข่าวสารที่แตกต่างกันด้วย (ปรมะ สตะเวทิน, 2526)

คูเลน (Kuhlen อ้างถึงใน ณัฐพร ลัทธยาพร, 2535) ได้ศึกษางานวิจัยอื่น ได้พบผลที่สนับสนุนแนวคิดของเขาว่า ยิ่งบุคคลมีอายุมากขึ้นเท่าไร ก็จะมีความสุขน้อยลง เนื่องจากมีการมองตนเองในแง่ลบมากขึ้น มีประสบการณ์การสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงเป็นเหตุให้คนสูงอายุมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจะมีทัศนคติในการทำงานเพื่อแสดงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) และความสำเร็จ (Success) โดยทุ่มเทความสนใจเกือบทั้งหมดในการแข่งขันเพื่อความสำเร็จ (Competition) ในการสร้างความก้าวหน้าด้วยตนเอง

ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง จะมีทัศนคติในการทำงานที่เปลี่ยนไปจากช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น กล่าวคือ ต้องการความพึงพอใจในการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การให้บริการ ความมั่นคง และความสุขในการทำงาน ดังนั้นจึงมักเลือกงานที่ทำให้เกิดความสุขทางจิตใจมากกว่ามุ่งไปที่อาชีพที่ให้รายได้สูงแต่เพียงอย่างเดียว

ความแตกต่างด้านระดับการศึกษา

“การศึกษา” เป็นตัวแปรที่สำคัญมากต่อประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้รับสาร ซึ่งอาจพบได้ตั้งแต่การอ่านออกเขียนได้ก็จะต้องมีการศึกษาระดับหนึ่ง การมีความรู้ความเข้าใจคำศัพท์หรือคำพูดบางประโยคก็อาจต้องการความรู้อีกระดับหนึ่งเช่นกัน สาขาวิชาที่จบมากก็มีอิทธิพลที่ทำให้บุคคลนั้นมีความรู้ ความเข้าใจหรือความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่างกัน

มีการศึกษาวิจัยหลายเรื่องที่ได้ชี้ว่า การศึกษาของผู้รับสารนั้นทำให้ผู้รับสารมีการเปิดรับข่าวสาร แตกต่างกันไป เช่น บุคคลที่ยังมีการศึกษาสูงก็จะมี ความสนใจในข่าวสารกว้างขวาง แต่จะไม่ค่อยเชื่ออะไรง่าย ๆ โดยจะต้องมีหลักฐานหรือ เหตุผลสนับสนุนเพียงพอจึงจะเชื่อ (ปรมะ สตะเวทิน, 2526)

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

ความหมายของคำว่า “ทัศนคติ” หรือในภาษาอังกฤษว่า “Attitude” (Webster, 1960) มาจากภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า นุ่มเอียงและเหมาะสม นำมาใช้ในความหมายของคำว่า “Attitude” หรือ “ทัศนคติ” หมายถึงท่าทีที่แสดงออกมาของคนเรา ซึ่งบ่งบอกถึงสภาพจิตใจอันได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้มีนักจิตวิทยา และนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้มากมาย อาทิ

กูดส์ (Goods อ้างถึงใน พัทธนี เขยจรรยา, เมตตา วิวัฒน์านุกูล และถิรนนท์ อนุชศิริวงศ์, 2538) นิยามทัศนคติว่า เป็นแนวโน้มในการที่จะแสดงหรือมีปฏิกิริยาในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมของบุคคลและประสบการณ์ทางสังคมที่ฝังรากลึกอยู่

คุนเลอร์ (Kundler, 1974) ให้คำจำกัดความว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมรอบตัวหรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุน หรือต่อต้านแนวความคิด สถาบัน บุคคล หรือสถานการณ์บางอย่าง

กรอส และนิแมน (Gross and Niman, 1953) กล่าวว่า ทศนคติเป็นผลสะท้อนที่แสดงออกโดยพฤติกรรม และความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตในสังคม

นิวคอมบ์ (Newcomb, 1954) ได้อธิบายว่าทศนคติเป็นความโน้มเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ที่ได้รับ อาจเป็นความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือรู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด

โรเจอร์ส (Rogers, 1978) ได้กล่าวถึงทศนคติว่าเป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับครอบครัว วัตถุและสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทศนคติจึงเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

เทอร์สโตน (Turstone, 1969) กล่าวว่า ทศนคติเป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก อคติ ความคิด ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางการพูดเป็นความคิด เป็นสัญลักษณ์ของทศนคติ ดังนั้น ถ้าเราอยากจะวัดทศนคติ เราก็ทำได้โดยวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทศนคติเป็นระดับความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวก และด้านลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นอะไรได้หลายอย่าง เป็นต้นว่า สิ่งของ บุคคล บทความ องค์การ ความคิด ฯลฯ ของความรู้สึกเหล่านี้ ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

คุณลักษณะของทศนคติ

มนุษย์จะมีกลไกอันหนึ่งที่จะทำการประเมินทุกสิ่งทุกอย่างตลอดเวลาโดยมนุษย์จะมีระเบียบของแนวความคิด และความเชื่อต่อทุกสิ่งเป็นไปในทางหนึ่งทางใดในสองทางเสมอ คือดีและไม่ดี ชอบและไม่ชอบ รักและเกลียด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คนทุกคนในโลกนี้จะไม่มีการเฉยที่จะมีใจเป็นกลาง และเห็นทุกอย่างเหมือนกัน เพราะทุกคนมีสิ่งจูงใจและอารมณ์แตกต่างกัน คุณลักษณะของทศนคติอาจจะสรุปได้ดังนี้

1. ทศนคติเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน กล่าวคือ เป็นเรื่องของระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละคน
2. ทศนคติจะมีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นมาแต่กำเนิด แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนได้เกี่ยวข้องอยู่ด้วยภายนอก และทศนคติจะก่อตัวจากการประเมินหลังจากที่ได้เกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอก ทศนคติเป็นผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากบุคคลนั้น ๆ ได้เกี่ยวข้องกับผู้บุคคลอื่น

3. ทศนคติจะมีลักษณะมั่นคงถาวร กล่าวคือ ภายหลังจากที่ทศนคติได้ก่อตัวขึ้นมาแล้ว ทศนคติดังกล่าวจะไม่เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว หากแต่จะมีความมั่นคงถาวรตามสมควร เพราะทศนคติที่ก่อตัวนั้นจะมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ ประเมิน และสรุปจัดระเบียบเป็นความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงก็ย่อมต้องใช้เวลาเพื่อปรับตามกระบวนการดังกล่าวเช่นกัน

4. ทศนคติจะมีความหมายอิงถึงตัวบุคคลและสิ่งของเสมอ ความหมายในที่นี้ก็คือ ทศนคติ จะไม่ใช่เกิดขึ้นมาจากภายใน หากแต่เป็นสิ่งที่ก่อตัว หรือเรียนรู้เอามาจากสิ่งที่มีตัวตนที่อ้างอิงถึงได้ เช่นตัวบุคคล กลุ่มคน สถาบัน สิ่งของ ค่านิยม เรื่องราวทางสังคม หรือแม้แต่ความนึกคิดต่าง ๆ

องค์ประกอบทศนคติ

เชอร์เมอร์ฮอร์น ฮันท์ และออสบอร์น (Schermerhorn, Hunt และ Osborn, 1988 อ้างใน เสริมศักดิ์

วิศาลาภรณ์ และคณะ, 2537) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของทศนคติไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัญญา (Cognitive Component) คือ ความเชื่อและค่านิยมของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความเชื่อและค่านิยมดังกล่าวนี้จะมีขึ้นก่อนการเกิดทศนคติของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก (Affective Component) จะเป็นความรู้สึกเฉพาะของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความเชื่อและค่านิยมที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น ๆ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้คือ ทศนคติที่แท้จริงของบุคคล

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ เจตนารมณ์ของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมาตามความรู้สึกของบุคคลนั้น เจตนารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลเนื่องมาจากทศนคติของบุคคลต่อสิ่งดังกล่าวนั่นเอง

การเกิดทัศนคติ

ไลเคิร์ต (Likert) ได้ศึกษาการเกิดทัศนคติของตนเอง ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่เน้นถึงการเกิดทัศนคติของตนเอง ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่เน้นถึงการเกิดทัศนคติตามหลักวิชาการด้านการสื่อสารโดยเฉพาะ โดยได้สรุปข้อศึกษาไว้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้อื่น (Learning) จากแหล่งทัศนคติ (Source of Attitude) ต่าง ๆ มีอยู่มากมาย และแหล่งที่ทำให้เกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Special Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication with others) ทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้ เช่น นักเรียนที่เคยได้รับการสั่งสอนจากครูอาจารย์ว่าทำอย่างนี้ดี อย่างนั้นไม่ดี ก็จะทำให้เขามีทัศนคติต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่ได้รับทราบมา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่น ทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น ลูกที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่จะเลียนแบบการแสดงท่าทางการชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามพ่อแม่ของตนไปด้วย นอกจากนั้นก็อาจจะมี การเลียนแบบผู้อื่นอีกก็ได้ เช่นเลียนแบบผู้นำความคิด นักแสดง นักร้อง ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่นโรงเรียน วัด หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มาและสนับสนุนให้คนเกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของทัศนคติดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่เป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ก็คือการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เพราะการสื่อสารจะมีการแทรกอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะทัศนคติจะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง หรือเกิดจากสิ่งที่เป็นแบบอย่าง หรือเกิดจากการเกี่ยวข้องกับสถาบัน หรือเกิดจากการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นก็ตาม จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมากที่มีผลทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม (Theories of Attitude and Behavior Change) ของซิมบาโด เอบปีเซนและมาร์ช (Zimbardo Ebbesen and Maelach, 1977) กล่าวว่า

ทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจจะโดยวิธีที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งข่าวสารนี้อาจจะมาจากบุคคลอื่น หรือมาจากอุปกรณ์สื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยทัศนคติด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive Component) เป็นที่เชื่อกันว่า ถ้าส่วนประกอบใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบด้านอื่นก็จะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่นถ้าส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้สึก (Affective Component) เปลี่ยนแปลงแล้ว ส่วนประกอบด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) เปลี่ยนแปลงด้วย

แมคกายร์ (Macguire, 1968) ได้อธิบายขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการเปิดรับข่าวสารซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. การใส่ใจ (Attention)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การยอมรับ (Yielding)
4. การเก็บเอาไว้ (Retention)
5. การกระทำ (Action)

แมคกายร์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ถ้ากระบวนการสื่อสารความหมายหรือการติดต่อข่าวสาร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแล้ว จะเกิดกระบวนการ คือการใส่ใจ ความเข้าใจการยอมรับการเก็บเอาไว้ และการกระทำในตัวผู้รับ การที่ขั้นตอนเหล่านี้จะเกิดในตัวบุคคลหรือไม่นั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ เช่นความสามารถทางสติปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษาและอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้อาจจะมีส่วนทำให้บางขั้นตอนไม่เกิดขึ้นได้

จุมพล รอดคำดี (2533) กล่าวว่า ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นั้น มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงความคิด สิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มาจากข้อมูล ข่าวสารใหม่ ซึ่งอาจมาจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลอื่น
2. การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก การเปลี่ยนในระดับนี้มาจากประสบการณ์หรือความประทับใจหรือสิ่งทำให้เกิดความสะเทือนใจ
3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคมซึ่งไม่มีผลต่อบุคคลทำให้ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมเสียใหม่

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ถ้าความคิดความรู้สึก และพฤติกรรมถูกกระทบในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร อาทิเช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสาร ลักษณะของข่าวสาร คุณสมบัติของช่องทางการสื่อสาร ล้วนมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้บุคคลต้องเผชิญปัญหา เหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย บางคน เปลี่ยนทัศนคติได้ง่าย แต่บางคนเปลี่ยนทัศนคติได้ยาก เพราะทัศนคติของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้วแม้จะคงทนพอสมควร แต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยการรับข่าวสารที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ๆ

ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันก็จะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า มันคงกว่า คงที่กว่าทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปในคนละทาง ซึ่งทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี วิธีหนึ่งคือ การที่บุคคลได้รับข่าวสารนั้นอาจจะมาจากสื่อบุคคล สื่อมวลชนต่าง ๆ ข่าวสาร ต่าง ๆ ที่ได้รับนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อทัศนคติด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive Component) และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติก็มีแนวโน้มทำให้ส่วนประกอบด้านอารมณ์ (Affective Component) และส่วนประกอบทางพฤติกรรม (Behavior Component) เปลี่ยนแปลงด้วย ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า หากได้รับข่าวสารในระดับที่แตกต่างกันก็ย่อมทำให้มีทัศนคติหรือแนวโน้มของพฤติกรรมมีความแตกต่างกันไปด้วยซึ่งการเปลี่ยนแปลงส่วนมากไม่ได้มาจากการเปลี่ยนค่านิยม (Value) ของบุคคลแต่มาจากการเปลี่ยนแปลงการยอมรับข่าวสารซึ่งสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ สื่อ (Media) ซึ่งอาจจะเป็นสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชน ซึ่งเป็นช่องทางในการส่งข่าวสาร (Message) ให้แก่ผู้รับสาร แต่อิทธิพลของข่าวสารและสื่อจะมีมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับข่าวสารและผู้รับสารว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ระหว่างข่าวสารกับความรู้และทัศนคติของผู้รับสาร ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนก็ได้

ทัศนคติ (Attitude)

เป็นความคิดและความรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ หรือสิ่งแวดล้อม โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งด้านพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และทัศนคติเป็นพรหมแดนเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับพฤติกรรม ทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจจะทำได้โดยที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งข่าวสารนี้อาจมาจากบุคคลอื่น หรือมาจากอุปกรณ์สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive Component) เป็นที่

เชื่อกันว่าถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบด้านอื่น ๆ จะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ (Affective Component) เปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) จะเปลี่ยนแปลงด้วย

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นเชื่อว่า เมื่อผู้รับสารได้รับข่าวสารก็จะเกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ และมีผลทำให้เกิดทัศนคติต่อเรื่องนั้นตามมาและในที่สุดก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องนั้น

ผู้วิจัยจะนำทฤษฎี แนวความคิด และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวข้างต้นนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยข่าว

บทบาท หน้าที่ และงานของสหประชาชาติ

ประกัสสร เทพชาติ (2544) กล่าวว่า บทบาทของสหประชาชาติในอนาคตนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก องค์การระหว่างประเทศและสหประชาชาติกำลังมีบทบาทมากขึ้นเป็นลำดับ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในการส่งเสริมสันติภาพ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง บทบาทในการปกป้องพิทักษ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และบทบาทของสหประชาชาติในด้านเศรษฐกิจและสังคม

อย่างไรก็ตาม บทบาทของสหประชาชาติไม่ได้ถูกมองในทางบวกจากทุกฝ่าย มีหลายฝ่ายที่มองสหประชาชาติด้วยความหวาดระแวง มองว่าเป็นเครื่องมือของมหาอำนาจ ถูกครอบงำโดยมหาอำนาจตะวันตก บทบาทของสหประชาชาติเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของมหาอำนาจ นอกจากนั้น ประเทศต่าง ๆ เริ่มวิตกกังวลต่อการสูญเสียอำนาจอธิปไตย หรือวิตกต่อการถูกแทรกแซงโดยองค์การระหว่างประเทศ “สหประชาชาติกำลังพัฒนาเป็นสถาบันทางสังคมที่จะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคตในการเป็นกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การที่สหประชาชาติจะเป็นสถาบันทางสังคมที่มีประสิทธิภาพได้ สหประชาชาติจำเป็นต้องเป็นตัวแทนของประชาคมโลกอย่างแท้จริง การที่สหประชาชาติจะเป็นองค์การที่เป็นธรรมรัฐ (Good Governance) ได้นั้น สหประชาชาติต้องมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ทั้งในเรื่องของโครงสร้างและกระบวนการของการกำหนดนโยบาย สหประชาชาติต้องพยายามให้กลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศมากขึ้น สหประชาชาติต้องแปรเปลี่ยนจากองค์กรที่มีสมาชิกเป็นรัฐเท่านั้น มาเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยประชาสังคม NGO ภาคเอกชน สื่อนักวิชาการ และที่สำคัญที่สุดคือประกอบด้วยประชาชนในกฎบัตรของสหประชาชาติก็เขียนไว้คำแรกว่า “We the peoples of the United Nations...” ซึ่งหมายความว่า

ประชาชนคือตัวแสดงหลักในสหประชาชาติ สหประชาชาติต้องพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาสังคม
โลก (Global Civil Society) ในอนาคต"

บทบาทของสหประชาชาติในสหัสวรรษใหม่

ประภัสสร เทพชาตรี (2544) กล่าวว่า ปัญหาสำคัญของสหประชาชาติคือ จะทำอย่างไรต่อไปในอนาคต นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติคนปัจจุบันได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อที่จะเพิ่มบทบาทให้กับสหประชาชาติ

เมื่อโลกย่างเข้าสู่สหัสวรรษใหม่ ผู้นำประเทศและรัฐบาลต่าง ๆ ได้ร่วมประชุมกันที่ประชุมสุดยอดแห่งสหัสวรรษ (Millennium Summit) ซึ่งมีขึ้นระหว่างวันที่ 6-8 กันยายน พ.ศ. 2543 ณ นครนิวยอร์ก เพื่อแสดงวิสัยทัศน์ประชาคมโลกในอนาคต และได้ให้คำประกาศปฏิญญาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ (United Nations Millennium Declaration) เอกสารนี้สะท้อนถึงความห่วงใยของประมุขแห่งรัฐและรัฐบาล 147 ท่าน และผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ ทั้งหมด 191 ประเทศ ซึ่งได้เข้าร่วมในการชุมนุมผู้นำโลกครั้งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมา พร้อมยืนยัน "ความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาไว้ซึ่งหลักการของเกียรติภูมิความเป็นมนุษย์ ความเท่าเทียมกัน และความเสมอภาค" และรับรองเป้าหมายการขจัดความยากจนให้ได้ภายในปีค.ศ. 2015 รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญอื่น ๆ

คำประกาศหรือปฏิญญาองค์การสหประชาชาติในสหัสวรรษ มีสาระสำคัญย่อ ๆ เกี่ยวกับ

1. คุณค่าและหลักการ
2. สันติภาพ ความปลอดภัย และการลดกำลังอาวุธ
3. การพัฒนาและขจัดความยากจน
4. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
5. สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตยและธรรมรัฐ
6. คุ้มครองผู้ที่เปราะบาง
7. การตอบสนองต่อความจำเป็นพิเศษของอัฟริกา
8. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหประชาชาติ

ส่วนเป้าหมาย 7 ประการในปฏิญญาสหประชาชาติ ระบุไว้ดังนี้

1. ลดอัตราส่วนของผู้ยากจนมากที่สุด (รายได้น้อยกว่า 1 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อวัน) และผู้ประสบความหิวให้เหลือแค่ครั้งหนึ่งระหว่างปีค.ศ. 1990 ถึงปีค.ศ. 2015
2. เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างน้อยในระดับประถมภายในปี ค.ศ. 2015
3. ปรับปรุงคุณภาพสตรีโดยการขจัดการแบ่งแยกเพศในการศึกษาระดับประถมและมัธยมภายในปี ค.ศ. 2015
4. ลดการแพร่กระจายของเชื้อเอช ไอ วี/เอดส์ และอัตราการตายของเด็กกลางเหลือลงในสามภายในปี ค.ศ. 2015
5. อำนวยความสะดวกให้แก่ทุกคนซึ่งต้องการความช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัยภายในปี ค.ศ. 2015 และลดอัตราการตายของแม่ในระหว่างการคลอด
6. ลดอัตราของประชาชนที่ไม่สามารถหาน้ำสะอาดเพื่อดื่มบริโภคภายในปี ค.ศ. 2015
7. ดำเนินกลยุทธ์ระดับชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและหาสิ่งทดแทนทรัพยากรธรรมชาติ ภายในปี ค.ศ. 2005

สหประชาชาติกับประเทศไทย

“สหประชาชาติมีอุดมคติอันสูงส่ง ที่จะธำรงสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศไว้ โดยยึดเอาความเสมอภาคและความสัมพันธ์ฉันท์มิตรระหว่างประเทศเป็นหลักการ ในทางปฏิบัติ สหประชาชาติได้พยายามอย่างยิ่งในการประสานและส่งเสริมประเทศน้อยใหญ่ทั่วโลก เข้าใจกันและร่วมมือกันแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม มนุษยธรรม และอื่น ๆ ตลอดจนมา งานส่วนสำคัญของสหประชาชาติ คือการนำเอาวิชาการต่าง ๆ ออกปฏิบัติทางองค์การชำนาญพิเศษ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่นานาประเทศเป็นอันดี...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหประชาชาติ เมื่อทรงเสด็จพระราชดำเนินไปประกอบพิธีเปิดอาคารสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2518

ประเทศไทย เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2489 เป็นสมาชิกลำดับที่ 55 เหตุผลสำคัญที่รัฐบาลไทยพิจารณาเห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาตินั้น ฯพณฯ ดร. ดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยนั้นได้ชี้แจงไว้ว่า

"1) เพื่อความมั่นคงของไทย เนื่องจากเวลานั้นไทยเพิ่งเสร็จจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ใหม่ ๆ ประเทศบางประเทศฝ่ายตะวันตกยังยืนยันเสมอว่าไทยเป็นฝ่ายแพ้ นอกจากนี้ รัฐบาลในขณะนั้นเห็นภัยต่าง ๆ ซึ่งจะมาได้จากสองทางคือ บางประเทศที่นิยมคอมมิวนิสต์ จริงอยู่ในขณะนั้นสหรัฐอเมริกาได้แสดงความเป็นมิตรที่ดีที่สุดของเรา แต่บางกรณีระหว่างมิตรชาวยุโรปกับมิตรไทยซึ่งเป็นมิตรตะวันออก ไม่ว่าจะสหรัฐอเมริกาจะเลือกฝ่ายใดในกรณีเราถูกบีบต่าง ๆ ทางการเมือง ฉะนั้น จะหวังพึ่งสหรัฐอเมริกาชาติเดียวไม่ควรหวังนัก มองดูเห็นแต่องค์การสหประชาชาติเท่านั้นที่เป็นองค์การมีกำลังมากที่สุดที่สามารถธำรงสันติภาพและความมั่นคง และให้ความยุติธรรมสำหรับประเทศเล็ก ๆ อย่างเราได้ ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เหตุผลสำคัญที่สุดที่เราอยากเข้าเป็นสมาชิกก็คือ เพื่อความมั่นคงของประเทศไทยเรา และนโยบายนี้สหรัฐอเมริกาก็เห็นด้วยกับเรา"

"2) เพื่อแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเก่าแก่ชาติหนึ่ง ... เราจำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่าเรามีเอกราชมาช้านานแล้ว การที่เข้าเป็นสมาชิกได้เท่ากับสมาชิกขององค์การโลกยืนยันรับรองฐานะของไทยอีกครั้งหนึ่ง พึงสังเกตได้ว่า ในจำพวกประเทศที่ฝ่ายตะวันตก (เว้นสหรัฐอเมริกา) ถือว่าเป็นประเทศฝ่ายอักษะนั้น ไทยเป็นประเทศแรกที่ได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ"

"3) ไทยหวังความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เมื่อได้อ่านกฎบัตรสหประชาชาติแล้วจะเห็นได้ว่าองค์การสหประชาชาติมุ่งช่วยเหลือประเทศที่ยังด้อยพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ฉะนั้น ถ้าเราเข้าเป็นสมาชิกได้จะได้ประโยชน์มาก และก็เพื่อช่วยเหลือประเทศอื่น ๆ ที่ด้อยพัฒนายิ่งกว่าเราบ้างตามสมควร"

"4) เพื่อแสดงให้เห็นว่า เราอยากร่วมมือในการสร้างสันติภาพและความมั่นคงของโลกอย่างแท้จริง"

เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2489 (เอกสารบางฉบับระบุว่า 3 สิงหาคม พ.ศ. 2489) รัฐบาลไทยได้ลงนามในใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติอย่างเป็นทางการ และตามหลักแห่งการรับสมาชิกใหม่นั้น คณะมนตรีความมั่นคงจะต้องเป็นผู้พิจารณาเริ่มแรก และหากไม่มีประเทศสมาชิกประจำประเทศหนึ่งประเทศใดของคณะมนตรีความมั่นคงคัดค้าน หรือที่เรียกว่าใช้สิทธิยับยั้งแล้ว ก็จะได้เสนอไปยังสมัชชาเพื่อขอรับความเห็นชอบซึ่งจะต้องได้รับเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมสมัชชา แต่ในการพิจารณาใบสมัครของประเทศไทยในคณะมนตรีความมั่นคงครั้งนั้นปรากฏว่า ฝรั่งเศสและสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นสมาชิกประจำในคณะมนตรีความมั่นคงได้แสดงที่ท่าที่จะไม่ให้ความเห็นชอบ ผู้แทนของฝรั่งเศสได้แถลงในที่ประชุม

คณะกรรมาธิการว่าด้วยการรับสมาชิกใหม่คัดค้านการรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก สหประชาชาติโดยอ้างว่าอาศัยสัญญาที่สร้างขึ้นโดยมิชอบ ณ กรุงโตเกียว ฉบับลงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 ประเทศไทยได้เข้ายึดดินแดนบางส่วนของอินโดจีนฝรั่งเศสไป ฉะนั้น ฝรั่งเศสจะถือว่ายังอยู่ในสภาวะสงครามกับประเทศไทยจนกว่าจะได้มีการเจรจาในเรื่องดินแดน เหล่านี้ให้เป็นที่เรียบร้อย ส่วนผู้แทนของสหภาพโซเวียตได้กล่าวว่าโซเวียตไม่อาจสนับสนุนการ สมัครของประเทศไทยได้ เพราะสหภาพโซเวียตมิได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย

ฉะนั้นเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงมิให้ทั้งสองประเทศที่กล่าวข้างต้นใช้สิทธิยับยั้งการเข้าเป็น สมาชิก ประเทศไทยจึงต้องขอให้คณะมนตรีความมั่นคงเลื่อนการพิจารณาใบสมัคร และได้เปิด การเจรจากับฝรั่งเศส ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อปีพ.ศ. 2489 เป็นผลให้ประเทศไทยต้องยอมรับเอา สถานภาพเดิม ก่อนการทำความตกลงที่กรุงโตเกียว พ.ศ. 2484 และคืนดินแดนอินโดจีนที่ได้มาให้ แก่ฝรั่งเศสไป นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ให้คำมั่นในอันจะเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับ สหภาพโซเวียต และได้ยกเลิกพระราชบัญญัติต่อต้านคอมมิวนิสต์และออกแถลงการณ์ประณาม นโยบายของรัฐบาลสมัยก่อน ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการมีสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศ สหภาพโซเวียต ด้วย

คณะมนตรีความมั่นคงได้พิจารณาใบสมัครของประเทศไทยและได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2489 เห็นชอบในการเสนอแนะให้สมาชิกาธิปไตยประเทศไทยเข้าเป็น สมาชิกสหประชาชาติได้ เรื่องนี้ได้เข้าสู่การพิจารณาในการประชุมเต็มคณะของสมัชชาครั้งที่ 67 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2489 อันเป็นวันสุดท้ายของการประชุมคราวนั้น ซึ่งในที่สุดสมัชชาได้มี ข้อมติ ให้ความเห็นชอบในการรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ และผู้แทนของ ประเทศไทยได้ลงนามในเอกสารการเข้าเป็นภาคีของกฎบัตรสหประชาชาติ ในวันรุ่งขึ้น คือ วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489

เมื่อเข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติแล้ว ประเทศไทยก็ได้พิสูจน์ให้เป็นที่ประจักษ์ ตลอดมาว่า ประเทศไทยมีส่วนสำคัญและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การระหว่างประเทศนี้ ทั้งรัฐบาล และประชาชนไทยต่างมีเจตนาอันบริสุทธิ์ มีศรัทธาและความเชื่อมั่นในองค์การนี้อย่างแท้จริง ข้อนี้ สามารถกล่าวได้ว่า นับตั้งแต่สงครามโลก ครั้งที่ 2 ยุติลงจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ รัฐบาลทุกรัฐบาล ล้วนแต่ระบุนความสำคัญประการหนึ่งไว้ในนโยบายด้านการต่างประเทศ สิ่งสำคัญประการนั้น คือ จะยึดมั่นในอุดมคติ และหลักการของสหประชาชาติ จะสนับสนุน และร่วมมือกับสหประชาชาติใน การสถาปนาเสถียรภาพของโลก ความจริงข้อนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไทยทุกสมัยต่างเห็น

ความสำคัญของสหประชาชาติ และต่างยึดถือเอาหลักแห่งกฎบัตรขององค์การนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ◀ แห่งนโยบายในด้านต่างประเทศตลอดมา

ด้วยเห็นความสำคัญของระบบสหประชาชาติที่มีต่อการพัฒนาประเทศ ประเทศไทย
 ยังได้เข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้อหประชาชาติดังนี้

1. Economic and Social Council (ECOSOC)
2. Statistical Commission
3. Population Commission
4. Commission for Social Development
5. Commission on the Status of Women (CSW)
6. Commission on Narcotic Drugs
7. Commission on Transnational Corporation
8. Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards
of Accounting and Reporting
9. International Research and Training Institute for the Advancement of
Women
10. UNICEF Executive Board
11. UNDP Governing Council
12. World Food Council
13. UNEP Governing Council
14. International Narcotics Control Board
15. Special Committee on Peacekeeping Operations
16. UN Commission on International Trade Law
17. Ad Hoc Committee on India Ocean

ปัจจุบันประเทศไทยได้เป็นสมาชิกทบวงการชำนัญพิเศษ องค์การอิสระ และโครงการ
 ภายใต้อหประชาชาติ ดังนี้

1. Food and Agriculture Organization (FAO)
2. General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) ซึ่งเปลี่ยนเป็น WTO และ
ไม่ขึ้นต่อสหประชาชาติ

3. International Trade Centre (ITC)
4. International Atomic Energy Agency (IAEA)
5. International Consultative Group on Food Irradiation (ICGFI)
6. International Civil Aviation Organization (ICAO)
7. International Fund for Agricultural Development (IFAD)
8. International Labour Organization (ILO)
9. International Maritime Organization (IMO)
10. International Monetary Fund (IMF)
11. International Telecommunication Union (ITU)
12. UN Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)
13. UN Industrial Development Organization (UNIDO)
14. Universal Postal Union (UPU)
15. World Health Organization (WHO)
16. World Intellectual Property Organization (WIPO)
17. World Meteorological Organization (WMO)
18. UN Conference on Trade and Development (UNCTAD)
19. Office of the UN High Commission for Refugees (UNHCR)

World Bank Group

ไทยได้เป็นสมาชิกองค์กรต่อไปนี้

1. International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)
2. International Development Association (IDA)
3. International Finance Corporation (IFC)

รัฐบาลไทยได้อำนวยความสะดวกให้แก่องค์กรต่าง ๆ และทบวงชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ ที่มาตั้งสำนักงานประจำประเทศหรือประจำภูมิภาคอยู่ในประเทศไทยด้วยดี

กรุงเทพฯ เป็นที่ตั้งสำนักงานศูนย์กลางประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกของสหประชาชาติหลายหน่วยงาน ดังนั้นระบบสหประชาชาติในประเทศไทยจึงค่อนข้างใหญ่และสลับซับซ้อน หน่วยงานสหประชาชาติบางหน่วยงานไม่ใช่แค่ดูแลประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังรวมประเทศ

ต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ด้วย ในการที่หน่วยงานของสหประชาชาติหลายหน่วยงานมีสำนักงานอยู่ในกรุงเทพฯ จึงมีคนให้ฉายากรุงเทพมหานครว่า เป็น “นครเจนีวาแห่งเอเชีย”

ปัจจุบันมีหน่วยงานของสหประชาชาติตั้งอยู่ในประเทศไทยถึง 22 องค์กร ได้แก่

หน่วยงานหลักของสหประชาชาติในประเทศไทย

คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) หรือ ยู เอ็น เอส แคน ป (UNESCAP)

เอสแคปเดิมชื่อ “สำนักงานเศรษฐกิจแห่งตะวันออกไกล หรือ ECAFE” ได้เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2490 ที่เมืองเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน และได้ย้ายสำนักงานใหญ่มายังกรุงเทพฯ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2491 เป็นสำนักงานใหญ่สหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก โดยมีการประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศ

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations' Children Fund) หรือ UNICEF

UNICEF ได้เข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทยเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2491 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาในความพยายามที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรวัยเด็กและเตรียมการให้เด็กได้เติบโตเป็นผู้สร้างเสริมความก้าวหน้าของสังคมต่อไป มีการประสานงานกับ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักนายกรัฐมนตรี

โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme) หรือ UNEP

UNEP เข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2518 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นและประสานความร่วมมือให้มีการดำเนินการทั่วโลกให้เกิดการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ทำงานประสานกับ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR)

UNHCR จัดตั้งสำนักงานในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลี้ภัยนานาประเทศและให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ พร้อมทั้งหาทางแก้ไขปัญหาย่างถาวรแก่ผู้ลี้ภัย ทำงานประสานกับกระทรวงมหาดไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ ศูนย์ปฏิบัติการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม

องค์การชำนาญพิเศษ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization – WHO)

WHO จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2492 เพื่อให้ชาวไทยทุกคนมีสุขภาพอันดียิ่งขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจโดยเร็วที่สุด โดยประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุข

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (The Food and Agriculture Organization – FAO)

FAO ตั้งสำนักงานในประเทศไทยเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2495 เพื่อยกระดับโภชนาการและมาตรฐานการครองชีพของมนุษยชาติ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและแบ่งสรรผลิตภัณฑ์อาหารและเกษตรเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในชนบท โดยทำงานร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO)

UNESCO จัดให้มีคณะผู้แทนยูเนสโกประจำประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2494 และจัดตั้งสำนักงานการศึกษาส่วนภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติเมื่อปี พ.ศ. 2504 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ โดยพัฒนาสัมพันธภาพทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ วัฒนธรรม และการติดต่อสื่อสาร ทำงานประสานกับสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ (กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ)

องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization – UNIDO)

UNIDO ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยปี พ.ศ. 2513 เพื่อส่งเสริมและเร่งรัดความเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้บรรลุถึงมาตรฐานและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยประสานงานกับ กระทรวงอุตสาหกรรม

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization – ILO)

ILO ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อ ปี พ.ศ. 2509 เพื่อส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมต่อผู้ใช้แรงงานทุกแห่งหน โดยร่วมมือกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization – ICAO)

ICAO ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2498 เพื่อให้มีความปลอดภัยและความเป็นระเบียบในการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ทำงานประสานกับกระทรวงคมนาคม กรมการบินพาณิชย์ บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย และการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย

สหภาพสากลไปรษณีย์ (Universal Postal Union หรือ UPU)

UPU ได้ตั้งสำนักงานที่ปรึกษาประจำภูมิภาคเอเชียของสหภาพฯ ซึ่งเป็นศูนย์โครงการความช่วยเหลือทางวิชาการระดับภูมิภาค ในประเทศไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสมากขึ้นในการติดตามขอรับความร่วมมือทางวิชาการจากสหภาพสากลไปรษณีย์เพื่อพัฒนากิจการไปรษณีย์ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางด้านการสื่อสารระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ UPU ประสานงานกับ กรมไปรษณีย์โทรเลข ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย

สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union หรือ ITU)

ITU ได้เลือกประเทศไทยเป็นที่ตั้งของสำนักงานประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เมื่อปีพ.ศ. 2535 ทำให้ประเทศไทยสามารถติดต่อขอรับความร่วมมือทางวิชาการจากสหภาพฯ เพื่อพัฒนาบุคลากรและรับวิทยาการที่ทันสมัยได้สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งจะช่วยให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านโทรคมนาคมในภูมิภาคต่อไป หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือฝ่ายไทย คือ การสื่อสารแห่งประเทศไทย

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF)

IMF ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทมากในประเทศไทยเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทยเมื่อปีค.ศ. 1997 และได้เข้ามาตั้งสำนักงานผู้แทนในประเทศไทยเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1997 มีจุดประสงค์เพื่อให้รัฐบาลกู้ยืมเงิน และให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคทางนโยบายภาษี ระบบการเงิน ธุรกรรมชำระเงิน และอื่น ๆ โดยประสานงานกับกระทรวงการคลัง และ ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of High Commission for Human Rights หรือ OHCHR หรือ UNCHR)

OHCHR เป็นองค์การล่าสุดที่มาตั้งสำนักงานภาคพื้นในกรุงเทพฯ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2545 ด้วยความร่วมมือกับคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (เอสแคป) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาและส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชนและเพื่อทำการรณรงค์ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD)

IBRD กับหน่วยงานที่สัมพันธ์กันใกล้ชิด 2 องค์การ คือ สมาคมพัฒนาการระหว่างประเทศ (International Development Association – IDA) รวมกันเรียกว่า World Bank และ บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation) จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2513 โดยประสานงานกับกระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติและองค์การที่สังกัด

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme – UNDP)

UNDP จัดตั้งสำนักงานในกรุงเทพฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2508 โดยเปลี่ยนฐานมาจาก สำนักงานติดต่อและประสานงานของคณะกรรมการความช่วยเหลือทางวิชาการแห่งสหประชาชาติ (United Nations Technical Assistance Board – UNTAB) เพื่อช่วยสนับสนุนรัฐบาลในการเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ด้วยตนเอง โดยประสานงานกับกรมวิเทศสหการ (DTEC) สำนักนายกรัฐมนตรี

กองทุนเพื่อกิจกรรมประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Fund for Population Activities – UNFPA)

UNFPA ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2514 เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการวางแผนประชากรและวางแผนครอบครัว รวมทั้งสร้างความตื่นตัวในเรื่องปัญหาประชากรและการหาวิธีการแก้ไข โดยประสานงานกับกรมวิเทศสหการสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย

โครงการอาหารโลก (World Food Programme - WFP)

WFP ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2521 เพื่อช่วยเหลือด้านอาหารเพื่อการพัฒนาและการบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน ประสานงานกับศูนย์อำนวยการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด

โครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Drug Control Programme – UNDCP หรือชื่อใหม่ว่า ODCCP ที่รวมเรื่องการป้องกันอาชญากรรมเข้าไปด้วย)

UNDCP เป็นองค์การที่เริ่มจัดตั้งขึ้นและมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2534 โดยได้รวมหน่วยงานเดิมคือ กองยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ กองทุนเพื่อควบคุมการใช้ยาในทางที่ผิด (ตั้งในประเทศไทยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515) และฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการตามข้อตัดสินใจของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศและต่อสู้ปัญหายาเสพติด ทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

กองทุนพัฒนาสตรีแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Fund for Woman – UNIFEM)

UNIFEM ดำเนินการในประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 เพื่อส่งเสริมสถานภาพของสตรีในภูมิภาค ทำงานร่วมกับสำนักนายกรัฐมนตรี

โครงการร่วมเอดส์แห่งสหประชาชาติ (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS หรือ UNAIDS)

ในปีค.ศ. 1986 WHO เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบดูแลเรื่องเอดส์ แต่เนื่องจากการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วของโรคทำให้เกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตมนุษย์ รวมทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นในปีค.ศ. 1996 สหประชาชาติจึงได้ปรับแนวทางใหม่ โดยจัดให้เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสหประชาชาติ ได้แก่ UNICEF-UNDP-UNFPA-UNDCP-UNESCO-WHO-WORLD BANK และ ILO (พฤศจิกายน พ.ศ. 2543)

วัตถุประสงค์ของโครงการร่วมนี้ เพื่อช่วยเพิ่มความรู้ ความร่วมมือในการป้องกันโรคเอดส์โดผ่านระบบเครือข่ายของหน่วยงานสหประชาชาติ รัฐบาล เอกชน สื่อมวลชน องค์การทางศาสนา กลุ่มชุมชนต่าง ๆ ทั้งระดับประเทศ และภูมิภาค รวมทั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อ และองค์การพัฒนาเอกชนด้วย

นอกจากหน่วยงานในระดับภูมิภาคที่มีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทยแล้ว UNAIDS ยังมีสำนักงานประจำประเทศซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของ UNDP ดูแลประสานโครงการต่าง ๆ ในประเทศไทยด้วย

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ประเทศไทยยังได้รับความร่วมมือจากสหประชาชาติในด้านการค้าระหว่างประเทศ องค์การทางทะเลระหว่างประเทศ องค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization) องค์การสิทธิบัตรโลก การประชุมว่าด้วยการค้าและการพัฒนา ฯลฯ

บทบาทสหประชาชาติต่อการพัฒนาประเทศไทย

ตลอดระยะเวลา 50 กว่าปีที่ผ่านมา องค์การสหประชาชาติได้สร้างวิวัฒนาการของความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มนุษยธรรม สิ่งแวดล้อม การลดอาวุธ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่สหประชาชาติได้เข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ ตลอดจนได้มีส่วนช่วยปรับปรุงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรโลกให้ดีขึ้น (มานพ เมฆประยูรทอง, 2538)

ในระยะกว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่วนผลักดันที่ทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นยังไม่ได้รับการแบ่งปันกันอย่างทั่วถึง เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศเดียวกัน และระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจน

ประชากรประมาณกว่าหนึ่งพันล้านคนในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกมีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างยากจนแร้นแค้น ไม่มีงานทำ ไม่มีสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และไม่มีแม้แต่ความหวัง ปัญหาการว่างงานเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้โดยทั่วไป ควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ไม่มีข้อยกเว้นแม้แต่ในประเทศอุตสาหกรรม

ในการพัฒนาเศรษฐกิจ รายได้ มิได้เป็นดัชนีหลักในการชี้ให้เห็นถึงปัญหาความยากจนแต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ด้วยเช่น การโภชนาการ อายุเกณฑ์เฉลี่ย อัตราการตายของทารก อัตราการรู้หนังสือ ความเจ็บป่วยและการศึกษา นอกจากนี้ยังรวมถึงความไม่สงบของสังคมอันเนื่องมาจากอาชญากรรมและความรุนแรงต่าง ๆ การประท้วงประท้วงทางการเมือง และในเรื่องสิทธิมนุษยชน

ในบางสังคม ปัญหาความยากจนยังถูกซ้ำเติมจากการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติทางด้านเชื้อชาติ และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม สังคมที่มีความเป็นปึกแผ่นหรือบูรณาการทางสังคม จะต้องเป็นสังคมที่สามารถประสานและรองรับผลประโยชน์และความปรารถนาของปัจเจกบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ด้วยดี บนพื้นฐานของความยืดหยุ่นและค่านิยมพื้นฐานร่วมกัน

ในด้านปัญหาการจ้างงาน พบว่าประชากรโลกในวัยทำงานประมาณ 700 ล้านคน ยังไม่ได้รับการว่าจ้างแรงงานในลักษณะที่สร้างผลผลิตได้อย่างเต็มที่ หรือมีรายได้จากการทำงานไม่เพียงพอแก่การยังชีพ แม้แต่ในประเทศอุตสาหกรรมก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน โดยพบว่าจะมีประชากรที่ว่างงาน 1 คนในทุก ๆ 10 คน อัตรา

การพัฒนาเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดที่มนุษยชาติกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ตลอดหลายปีที่ผ่านมา สหประชาชาติได้พยายามทำให้การพัฒนาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเร่งด่วน โดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระของการประชุมครั้งสำคัญ ๆ ที่ผ่านมา เช่น การประชุมในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ที่นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ในปี ค.ศ. 1992 การประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในปี 1993 การประชุมเรื่องประชากรกับการพัฒนา ที่กรุงโคโร ในปี ค.ศ. 1994 การประชุมสุดยอดเรื่อง การพัฒนาสังคมที่กรุงโคเปน

เฮเกิน ในปี ค.ศ. 1995 รวมทั้งการประชุมเรื่องสตรีที่กรุงปักกิ่ง ในปีค.ศ. 1995 และการประชุมการ
 ตั้งถิ่นฐานมนุษย์ (Human Settlements) ในปีค.ศ. 1996 การประชุมสุดยอด สหัฐวรรษในปีค.ศ.
 2000 การประชุมการค้าและการพัฒนา การประชุมการเงินและการพัฒนา การประชุมสมัยพิเศษ
 เรื่องเด็กใน การประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2002 เป็นต้น

ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจจะเป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนา มิฉะนั้นแล้วจะไม่
 มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในด้านการบริโภคของรัฐบาลและประชาชน การสะสมเงินทุน การปรับ
 ปรงสาธารณสุข สวัสดิการและความมั่นคง อย่างไรก็ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจควรจะเป็นไป
 อย่างต่อเนื่องและอย่างยั่งยืนอีกทั้งช่วยส่งเสริมให้เกิดการว่างงานอย่างเต็มที่ ช่วยลดภาวะ
 ความยากจน ตลอดจนช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ได้อย่างเหมาะสม โดยให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ใน
 สังคมได้รับโอกาสในด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น

การที่จะให้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จะต้องอาศัยเงื่อนไข
 ที่สำคัญ 2 ประการคือ ปัจจัยส่งเสริมภายในประเทศ และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยระหว่างประเทศ

ปัจจัยส่งเสริมภายในประเทศที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากร
 มนุษย์ซึ่งเป็นพื้นฐานของความเจริญก้าวหน้าในระยะยาว และจะเป็นพลังผลักดันให้เกิดการ
 พัฒนาในทุก ๆ ด้าน

ลักษณะงานการส่งเสริมการพัฒนาลังคมของสหประชาชาติมีหลายลักษณะ งานที่
 สำคัญประการหนึ่งคือ การกำหนดแนวทางหรือมาตรการระหว่างประเทศสำหรับการแก้ไขปัญหา
 ทางสังคมหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้ประเทศสมาชิกนำไปปฏิบัติให้เกิดผล
 โดยอาจจัดทำในรูปของแผนปฏิบัติการ (Programme of Action) หรือ ปฏิญญา (Declarations)
 ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปฏิญญาระดับโลกว่าด้วยการปกป้อง อยู่รอดและการพัฒนาของเด็ก และแผน
 ปฏิบัติการเพื่ออนุวัติปฏิญญาดังกล่าว ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมและ
 ค้ำครองสิทธิมนุษยชน ยุทธศาสตร์ในโรบีเพื่อความก้าวหน้าของสตรี แผนปฏิบัติการระดับโลก
 ด้านเยาวชนผู้พิการ และผู้สูงอายุ เป็นต้น และสหประชาชาติยังมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐาน
 สากลในการให้ความคุ้มครองสิทธิประเภทต่าง ๆ ในรูปของอนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งจะมีผล
 บังคับใช้ทางกฎหมายต่อประเทศภาคี เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด
 การเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
 อนุสัญญาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงาน

นอกจากนี้ สหประชาชาติยังมีหน้าที่ในการศึกษาปัญหาสังคมต่าง ๆ รวมทั้งมาตรการแก้ไข การจัดทำโครงการให้ความช่วยเหลือหรือพัฒนากลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น เด็ก สตรี ผู้ลี้ภัย ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และการให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการแก่ประเทศสมาชิก เช่น การปรับปรุงกฎหมาย การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

ในระยะเวลากว่า 50 ปีที่ไทยได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากสหประชาชาตินั้น ได้มีส่วนเสริมสร้างอย่างสำคัญ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งด้านการสาธารณสุข การศึกษา การเกษตร การพัฒนาชนบท การกระจายรายได้ การพัฒนาฝีมือแรงงาน ฯลฯ

ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น จะเห็นได้จากความเจริญทางเศรษฐกิจที่ได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ประเทศไทยยังประสบความสำเร็จด้านการปรับปรุงสุขภาพอนามัยโภชนาการ การศึกษา การพัฒนาระบบสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งส่งผลให้อัตราการเสียชีวิตของทารกลดลงอย่างรวดเร็ว

โครงการวางแผนครอบครัวเป็นโครงการหนึ่งซึ่งประสบความสำเร็จมากในประเทศไทยดังเป็นที่ทราบกันดี นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นหนึ่งในบรรดาประเทศแรก ๆ ที่บรรลุเป้าหมายการฉีดวัคซีนคุ้มกันโรคให้แก่เด็กทั่วประเทศ ประชาชนกว่า 3 ใน 4 ของประเทศได้รับน้ำสะอาดและการสุขาภิบาลที่ปลอดภัย

นอกจากนี้ยังมีโครงการสำคัญอื่น ๆ เช่น โครงการวิจัยและการปลูกยางพาราทดแทน โครงการพัฒนาฝีมือแรงงาน โครงการลดการสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว โครงการเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น

ทั้งนี้ผลสำเร็จส่วนใหญ่จะมาจากความสามารถของคนไทยเอง แต่องค์การสหประชาชาติก็มีบทบาทในการให้คำแนะนำด้านความรู้เทคนิคและวิชาการสมัยใหม่ ส่งเสริมให้ไทยได้พัฒนาเข้าสู่ระบบอันเป็นมาตรฐานโลก ซึ่งสหประชาชาตินั้นมีส่วนช่วยเหลือผลักดันติดต่อกันมาตลอดกว่า 50 ปี โดยสรุปสามารถกล่าวได้ว่าองค์การสหประชาชาติมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาในด้านต่าง ๆ จนถึงระดับที่น่าพอใจ และในปัจจุบันนี้สหประชาชาติและแหล่งผู้ให้อื่น ๆ ได้ส่งคนจากประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ ทั่วโลก มาศึกษา/ดูงานและฝึกอบรมในประเทศไทยปีละหลายร้อยคน

อย่างไรก็ดี อาจกล่าวได้ว่าผลประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับจากการที่หน่วยงาน
 ของสหประชาชาติหลายหน่วยงานมาตั้งสำนักงานประจำประเทศไทยหรือประจำภูมิภาคใน
 ประเทศไทยมีมูลค่าสูงกว่าค่าสมาชิก (ร้อยละ 0.275 ของรายได้ประชาชาติ หรือ 2,884,281.00
 ดอลลาร์สหรัฐ¹) ที่ไทยต้องจ่ายให้กับองค์การสหประชาชาติ

ถึงแม้ว่าหน่วยงานสหประชาชาติที่มีสำนักงานอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นสำนัก
 งานประจำภูมิภาคซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นงานด้านพัฒนาประเทศไทยโดยตรง และโดยหลักการแล้วโครง
 การสหประชาชาติสำหรับประเทศไทยค่อนข้างจะจำกัด ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่
 ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง หรือเป็นประเทศกำลังพัฒนากลุ่มก้าวหน้า ดังนั้นความช่วยเหลือ
 เหลือจากต่างประเทศรวมทั้งจากสหประชาชาติเองก็จะต้องลดลงในอนาคต ไทยจะต้องเลือกรับ
 ความช่วยเหลือในสาขาวิชาการใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีระดับสูง หรือในสาขาใหม่ ๆ ที่กำลังเป็น
 ปัญหาสำคัญของโลกในเวลานี้ ได้แก่ การป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ปัญหาการป้องกันเอดส์ เป็นต้น

นอกจากนี้รูปแบบของความช่วยเหลือจะเปลี่ยนเป็นลักษณะของการร่วมมือกันทั้งใน
 ด้านของการทำงานและการออกค่าใช้จ่ายร่วมกัน การให้ความร่วมมือที่สำคัญต่อไปในอนาคตคือ
 การเข้ามามีหุ้นส่วนร่วมกันกับสหประชาชาติ ในการช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ ที่ยาก
 จนกว่าประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

สหประชาชาติในชีวิตประจำวัน

เหตุผลหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องเกี่ยวกับสหประชาชาติ เป็นเพราะว่า
 สหประชาชาติมีบทบาทอยู่ในชีวิตประจำวันของเรา พันธกิจหนึ่งของสหประชาชาติก็คือ ช่วยให้
 ประชาชนทั่วทุกมุมโลกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความปลอดภัย มีศักดิ์ศรี มีใครเคยสังเกตบ้างไหม
 ว่า สหประชาชาติมีบทบาทในชีวิตประจำวันของเราอย่างไร เช่น เริ่มตั้งแต่เมื่อเด็กหญิงคนหนึ่งเกิด
 มา UNICEF ก็เป็นผู้คอยดูแลเพื่อให้ความมั่นใจว่าเด็กทุกคนได้รับการปกป้องคุ้มครองและได้รับ
 สิทธิขั้นพื้นฐาน WHO คอยดูแลด้านสุขภาพ และงานด้านสาธารณสุข UNESCO ดูแลเรื่องการ
 ศึกษา ในชีวิตประจำวัน UNDP ดูแลงานด้านพัฒนา UNEP ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม UNFPA ดูแล
 เรื่องประชากร ODCCP หรือ UNDCP ดูแลด้านยาเสพติดและป้องกันอาชญากรรม WFP ดูแลช่วย
 เหลือประเทศที่เดือดร้อนเรื่องอาหาร FAO ดูแลเรื่องการผลิตอาหารและด้านเกษตรกรรม ILO ดูแล
 เรื่องแรงงาน ICAO ดูแลเรื่องการเดินทางกำหนดมาตรฐานทางด้านการบิน ITU ดูแลด้านกำหนด

¹ เป็นตัวเลขเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2544 และส่วนหนึ่งของค่าสมาชิกที่ไทยจะต้องจ่ายนำมาจากเงินสมทบซึ่งหักจากเงินเดือน
 ของพนักงานคนไทยทุกคน

มาตรฐานการโทรคมนาคมสื่อสาร UPU ดูแลเรื่องงานด้านไประษณีย์ WMO ดูแลด้านอุตุนิยมวิทยา
 IMO ดูแลด้านการเดินเรือระหว่างประเทศ WIPO ดูแลเรื่องสิทธิบัตรทางปัญญา IFAD ดูแลด้าน
 เงินทุนเพื่อการพัฒนาทางการเกษตร UNIDO ดูแลด้านอุตสาหกรรม IAEA ดูแลเรื่องเกี่ยวกับพลัง
 งานปรมาณู World Bank, IDA, IFC ดูแลเรื่องการเงิน IMF ดูแลเรื่องกองทุนการเงิน UNCTAD ดู
 แลด้านการค้าและการพัฒนา OHCHR ดูแลด้านสิทธิมนุษยชน UNAIDS ทำงานเพื่อหามาตรการ
 ในการขจัด และการแพร่กระจายของโรค HIV/เอดส์ ซึ่งเป็นโรคร้ายแรงที่กำลังคร่าชีวิตผู้คนจำนวน
 มากอยู่ในขณะนี้ หรือเมื่อยามมีสงครามหรือเหตุการณ์ที่ไม่สงบก็ยังมีกองกำลังรักษาสันติภาพ มี
 UNHCR ดูแลด้านผู้ลี้ภัย และยังมีหน่วยงานภายใต้ร่มเงาของสหประชาชาติที่คอยดูแลและให้
 ความช่วยเหลือปวงประชาในด้านต่าง ๆ อีกหลายอย่าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานสารนิเทศสหประชาชาติ (1997) จากผลการสำรวจความคิดเห็นประชามติ
 ในต้นปี ค.ศ. 1997 ในประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาได้แสดงให้เห็นว่า คนญี่ปุ่น ร้อยละ 71%
 และคนอเมริกัน ร้อยละ 69% ยังเชื่อว่าสหประชาชาติดำเนินงานได้พอสมควร ผลสำรวจในปี
 ค.ศ. 1994 ในประเทศเยอรมันแสดงให้เห็นว่าร้อยละ 57% ของคนเยอรมันได้รับอิทธิพลอย่างมาก
 จากประสบการณ์บอสเนีย รู้สึกว่าสหประชาชาติไม่สามารถแก้ปัญหาของโลกได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ

สุภาพงษ์ ระรวยทรง (2534) ศึกษา "พฤติกรรมกาเปิดรับสาร ความรู้ และทัศนคติ
 ต่อการเสนอข่าวต่างประเทศทางสื่อมวลชนของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" พบว่า การเปิดรับ
 ข่าวต่างประเทศทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทัศนคติเกี่ยวกับ
 ข่าวต่างประเทศ

บุษบา ภูัสกุล (2535) ศึกษา "พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ และการมี
 ส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ อำเภอดอนนาค นคร จังหวัด
 ปราจีนบุรี" พบว่า พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์
 ทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อ
 การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้

สุภารักษ์ จูตระกูล (2536) ศึกษา "พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทัศนคติ
 และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อเป็นการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่
 (Recycle) ของประชาชนเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้แตกต่างกัน

กัน มีผลต่อการเปิดรับข่าวจากสื่อแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการทิ้งขยะแยกประเภท

อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต และ พัทธี เชนจรรยา (2537) ศึกษาวิจัย "ภาพลักษณ์ของระบบราชการไทยในสายตาของคนรุ่นใหม่" พบว่าภาพลักษณ์ของระบบราชการที่เด่นชัดมากที่สุด เรียงตามลำดับคือ ระบบราชการมีขั้นตอนการทำงานมาก ทำให้งานล่าช้า เป็นระบบที่มีการเล่นพรรคเล่นพวกมาก วางอำนาจกับประชาชน เงินเดือนน้อย และข้าราชการทำงานแบบเช้าชามเย็นชาม

สาทิศ เขียวชะอุ่ม (2538) ศึกษา "ภาพลักษณ์องค์การจากเนื้อหาหนังสือพิมพ์:กรณีโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย" จากการศึกษาเนื้อหาหนังสือพิมพ์ พบว่า บริษัทเทเลคอมเอเชียฯ มีภาพลักษณ์ด้านบวกมากที่สุด องค์การโทรศัพท์ฯ และบริษัทไทยเทเลโฟนฯ มีภาพลักษณ์ด้านบวกรองลงมา ส่วนกระทรวงคมนาคมปรากฏภาพลักษณ์ในเชิงกลาง ๆ มากที่สุด การสำรวจความคิดเห็นประชาชนผู้ใช้บริการโทรศัพท์ฯ ผลปรากฏว่าประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การโทรศัพท์ฯ มีคุณสมบัติเด่นมากที่สุด รองลงมาคือบริษัทเทเลคอมเอเชียฯ บริษัทไทยเทเลโฟนฯ และ กระทรวงคมนาคมมีคุณสมบัติเด่นปานกลาง อนึ่งเมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาทั้ง 2 ลักษณะแล้ว สรุปได้ว่า มีความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดจากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ กับการสำรวจความคิดเห็นประชาชนผู้ใช้บริการ

จิตลาวัณย์ บุญนาค (2539) ศึกษา "ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเอกชน ในสายตาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" พบว่า ภาพลักษณ์ในด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเอกชนในสายตาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระดับดี โดยที่นักเรียนชั้นมัธยมปลายส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน ส่วนผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเอกชน เพราะ สอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐไม่ได้ สามารถเลือกคณะได้ตามความต้องการ และสาขาวิชาที่มีคุณภาพดี เมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ภาพลักษณ์ที่เด่นที่สุดของมหาวิทยาลัยเอกชนในสายตาของนักเรียนชั้นมัธยมปลายคือ มหาวิทยาลัยเอกชนมีอุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การปฏิบัติอย่างเพียงพอ ในขณะที่ภาพลักษณ์ในเชิงลบคือ การเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษา

รัตนวดี เทพช่วยสุข (2539) ศึกษา "การรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน" พบว่า ชาวพุทธส่วนใหญ่รับรู้ภาพลักษณ์พระสงฆ์ด้านบวกในคุณลักษณะเป็นผู้มีคุณธรรมและแสดงบทบาทเป็นแหล่งศรัทธาด้านธรรมะและความประพฤดี ส่วนภาพลักษณ์ด้านลบ ชาวพุทธรับรู้ในคุณลักษณะเกี่ยวกับด้านวัตถุนิยม ส่วนการเปรียบเทียบ

ภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านการรับรู้ของชาวพุทธปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ที่สื่อมวลชน
นำเสนอ

สันติมา เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2539) ศึกษา “ภาพลักษณ์ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ในสายตาผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ลักษณะทางประชากรคืออายุกับอาชีพมีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การโทรศัพท์ แตกต่างกัน นอกจากนี้ลักษณะทางประชากรคือ อายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขององค์การโทรศัพท์ แตกต่างกัน ส่วนการรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การโทรศัพท์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในเรื่องต่าง ๆ คือ องค์การโทรศัพท์ สามารถสร้างสรรค์ และทำประโยชน์ต่อสังคมได้มาก เป็นองค์กรที่มีความมั่นคง ทำให้บุคคลภายนอกอย่างเข้ามาร่วมงานกับองค์กรฯ เป็นจำนวนมาก เป็นองค์กรที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การโทรศัพท์ ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการนั้น จะเป็นเรื่องของความไม่แน่ใจในการบริการขององค์การโทรศัพท์ การขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใช้บริการ และขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่อสาธารณชน

สลินี หลีเจริญกุล (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการสื่อสารกับ ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กลุ่มอายุ 18-20 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ทางการเมือง ได้แก่ การศึกษา อาชีพและรายได้ของผู้ที่ทำงาน ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติทางการเมือง ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสาร พบว่าโทรศัพท์มือถือมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง

ชลดา ทองสุกนอก (2540) ที่ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม” พบว่าเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุมที่มีอายุแตกต่างกันมีการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อบุคคลแตกต่างกัน

เกรียงชัย เหลืองภัทรเชวง (2540) ศึกษา “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานในโรงงานกลุ่มมินิแบ (ประเทศไทยจำกัด)” พบว่าพนักงานที่มีอายุแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

วีราไพ ศิริคุปต์ (2540) ศึกษา "การเปิดรับสื่อ ความสนใจสื่อ และการมีส่วนร่วมในงานชุมชนสัมพันธ์ของผู้อาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ" พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีการเปิดรับข่าวสื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล ต่างกัน

กาญจนา เขียววิทย์การ (2540) ศึกษา "การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจในการสื่อสารระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ ของผู้รับสารกลุ่มเป้าหมาย" พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับ การรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจในการสื่อสารระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ แตกต่างกัน พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์ของผู้รับสารกลุ่มเป้าหมาย

ชนิษฐา สง่างศ์วิจิตร (2540) ศึกษา "การเปิดรับรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์ การรับรู้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรด้าน เพศ การศึกษา และรายได้ต่างกัน มีการเปิดรับรายการที่แทรกอารมณ์ขันแตกต่างกัน แต่ลักษณะทางประชากรด้าน อายุ สถานภาพสมรส มี/ไม่มีบุตร และอาชีพต่างกัน มีการเปิดรับรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งการเปิดรับรายการตลก เกมโชว์ ละคร และสาระความรู้ ที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเปิดรับรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์ ประเภทเกมโชว์ ละคร สาระความรู้และตลกตลอดรายการ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์ในระดับปานกลาง แต่การเปิดรับรายการที่แทรกอารมณ์ขันทางโทรทัศน์ ประเภทตลกโชว์ และข่าว ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์

ฐิติ วิทยะสรณะ (2540) ศึกษา "การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ ทักษะคิด และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย" พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ส่วนความรู้และทักษะคิดที่มีต่อการเมืองนั้น ส่วนใหญ่มีความเป็นกลางค่อนข้างไปทางบวก นอกจากนี้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน ซึ่งการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดทางการเมือง

दानินท์ กิจนิชี (2540) ศึกษา "การเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะ และ การอนุรักษ์พลังงานในโครงการรวมพลังหารสองของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" พบว่าการเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานจากสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร โปสเตอร์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกแต่เป็นความสัมพันธ์ที่น้อยมากกับทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน การเปิดรับสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานจากสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ เอกสาร/หนังสือที่รับแจก และการพบปะพูดคุยกับผู้อื่น ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน

ปยุตฉันทร์ วัฒนวงษ์ (2540) ศึกษา "การเปิดรับสื่อ การรับรู้ประโยชน์และความใฝ่ฝันที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหาร รักษาดินแดน ของนักศึกษาวิชาทหารหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ ประเภทสถานศึกษา ระดับการศึกษา ระดับชั้นปีที่ศึกษาและอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกัน มีการเปิดรับสื่อที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดนแตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีการเปิดรับสื่อ ไม่แตกต่างกัน (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากร ได้แก่ ประเภทสถานศึกษา ระดับการศึกษา ระดับชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกัน มีการรับรู้ประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ ประเภทสถานศึกษา ระดับการศึกษา ระดับชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกัน มีความใฝ่ฝันที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดนแตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกัน มีความใฝ่ฝัน ไม่แตกต่างกัน (4) การเปิดรับสื่อที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดน (5) การเปิดรับสื่อที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดนมีความสัมพันธ์กับความใฝ่ฝันที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดน (6) การรับรู้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดนมีความสัมพันธ์กับความใฝ่ฝันที่เกี่ยวกับการเข้าเรียนวิชาทหารรักษาดินแดน

สุนนา วรสุตร (2540) ศึกษา "ภาพลักษณ์ธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ปี 2540" พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ไทยจากสื่อโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ธนาคารพาณิชย์ไทยในสายตาประชาชนผู้ใช้บริการ และการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลที่เป็นพนักงานธนาคารมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ธนาคารพาณิชย์ไทยในสายตาสื่อมวลชนภาพลักษณ์ธนาคารพาณิชย์ไทยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารพาณิชย์ไทย ภาพลักษณ์ธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วงวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจปีพ.ศ. 2540 ในสายตาประชาชนผู้ใช้บริการและสื่อมวลชนมีความแตกต่างกันคือผู้ใช้บริการมองภาพลักษณ์ธนาคารพาณิชย์ไทยในระดับดีกว่ากลุ่มสื่อมวลชน

ขวัญรักษ์ เม้งตระกูล (2541) ศึกษา “ภาพลักษณ์ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาไทย” พบว่า ภาพลักษณ์ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ที่เกิดขึ้นในหนังสือพิมพ์ทั่วไปกับหนังสือพิมพ์ธุรกิจ เป็นไปในทางที่เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาเป็นทิศทางในทางลบ โดยประเด็นที่มีการนำเสนอในทางลบมากที่สุด ได้แก่ ผลกระทบที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรมของประเทศ และบทบาทที่มีต่อรัฐบาลและหน่วยงานในภาครัฐของไทย กับบทบาทต่อประเทศสมาชิกอื่นที่ขอรับความช่วยเหลือเช่นเดียวกับไทย

จารียา อรรถอนุชิต (2541) ศึกษา “การเปิดรับข่าวสารด้านพลังงาน การรับรู้ประโยชน์ และการยอมรับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในอนาคตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและเขตจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านพลังงานจากสื่อวิทยุและเอกสารเผยแพร่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในอนาคต

ชมพูนุช สรรคบุรานุรักษ์ (2541) ศึกษา “การวิเคราะห์ภาพลักษณ์กิจการไปรษณีย์ของการสื่อสารแห่งประเทศไทยที่นำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์” พบว่า ภาพลักษณ์กิจการไปรษณีย์ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเป็นไปในทิศทางบวก

นาตยา ศรีวรรณิมิต (2541) ศึกษา “การเปิดรับสื่อ ความรู้ และทัศนคติของผู้นำชุมชนต่อโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์กรักษ์” พบว่า การเปิดรับสื่อของกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีลักษณะทางประชากรต่างกันมี และทัศนคติเกี่ยวกับโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์กรักษ์ไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปิดรับสื่อของกลุ่มผู้นำชุมชนในจังหวัดนครนายกเกี่ยวกับโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์กรักษ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์กรักษ์

บุญจิระ พุทธิศรี (2541) ศึกษา “พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ กับรัฐธรรมนูญ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าลักษณะประชากรที่แตกต่างกันของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าลักษณะประชากรที่แตกต่างกันของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจะมีพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน แต่เพศ/ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุไม่แตกต่างกัน ส่วน อาชีพ/รายได้ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้เพศที่แตกต่างกันมีความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน และการศึกษาที่แตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

ฉบับปี พ.ศ. 2540 แต่การเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 ความรู้ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปีพ.ศ. 2540 และทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ปริดา ยันต์พิเศษ (2541) ศึกษา "ภาพลักษณ์ขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณี สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย" โดยวิธีใช้แบบสอบถาม พบว่าเพศชายและหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์โดยรวม ด้านการดำเนินงาน ด้านผู้บริหาร และผลงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ด้านอายุ พบว่า อายุที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์โดยรวม ต่อผู้บริหาร และต่อผลงานวิชาการแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์โดยรวม ด้านการดำเนินงาน ด้านผู้บริหาร และผลงานวิชาการ ยกเว้นในประเด็นการให้ข้อมูลข่าวสารประชาชน อยู่ในเชิงลบ

รัตนา ปัญญาดี (2541) ศึกษา "ภาพลักษณ์และบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักอัยการสูงสุดในสายตาประชาชนและสื่อมวลชน" พบว่าภาพลักษณ์รวมของสำนักงานอัยการสูงสุดในสายตาประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกภาพลักษณ์แต่ละด้าน พบว่า ภาพลักษณ์ด้านบทบาทและการปฏิบัติงานอยู่ในระดับไม่ดี ภาพลักษณ์ด้านบุคลากรและบริการและภาพลักษณ์ด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนภาพลักษณ์ด้านผู้บริหารอยู่ในระดับดี ภาพลักษณ์ของสำนักงานอัยการสูงสุดในสายตาของสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยสื่อมวลชนตั้งข้อสังเกตว่าสำนักอัยการสูงสุดขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและควรทำงานเพื่อประชาชนอย่างจริงจัง

วชิพร อาทรมิตร (2541) ศึกษา "ภาพลักษณ์นักรการเมืองหญิงในสายตาสื่อมวลชน" จากการศึกษาเนื้อหาพบว่า ภาพลักษณ์ของนักรการเมืองหญิงที่ถูกนำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ มีทิศทาง เป็นบวกมากที่สุด

ดาราวรรณ ศรีสุกใส (2542) ที่ศึกษาเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และการใช้ รถไฟฟ้าบีทีเอสของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร" ที่พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสจากสื่อเฉพาะกิจและสื่อบุคคลต่างกัน

นันทพร อติเรกโชติกุล (2542) ศึกษา “การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิดกับการตรวจมะเร็งเต้านมของสตรีไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า สตรีที่มีอายุแตกต่างกันมี การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมแตกต่างกัน

จรัสศรี ปักกัสดัง (2542) ศึกษา “การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ และทัศนคติของผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตที่มีต่อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของหน่วยงานภาครัฐ” พบว่า ผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการใช้ อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน จะมีการรับรู้ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของหน่วยงาน ภาครัฐในระดับที่ต่างกัน ส่วนอายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะทำให้มีทัศนคติต่อการ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของหน่วยงานภาครัฐในระดับที่ต่างกัน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ใน เรื่องการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของหน่วยงานภาครัฐ แต่ไม่พบความสัมพันธ์นี้ในตัว แปรเพศ และอาชีพ การเปิดรับข่าวสารเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ อินเทอร์เน็ตของหน่วยงานภาครัฐของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ และ ทัศนคติที่มีต่อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของหน่วยงานภาครัฐ

ศศิวิมล ตามไท (2542) ศึกษา “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และ พฤติกรรมการบริโภคข้าวกล้องของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับข้าวกล้องแตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะคิด แตกต่างกัน ส่วนการเปิดรับ ข่าวสารนั้นมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับข้าวกล้อง แต่การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์ กับทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคข้าวกล้อง

ศรีศรินทร์ อาภากุล (2543) ศึกษา “การเปิดรับสาร การใช้ประโยชน์และความ พึงพอใจรายการ ถอดรหัส ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าประชาชนที่มีระดับ การศึกษาต่างกันมีการเปิดรับรายการถอดรหัสแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีการศึกษาระดับ ปริญญาโทจะมีความบ่อยครั้งในการชมรายการถอดรหัสมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยม ปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า และปริญญาตรี

ชนานันท์ คงธนาฤทธิ์ (2543) ศึกษา “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และ การยอมรับการบริโภคสิ่งมีชีวิตที่ดัดต่อพันธุกรรม (GMOs) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารสิ่งมีชีวิตดัดต่อพันธุกรรม (GMOs) จากสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร การพบปะพูดคุย การประชุม/สัมมนาเอกสารแจก

แตกต่างกัน ซึ่งกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และการบปะพูดคุยมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับระดับอื่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนที่มีการศึกษาสูงมักชอบใช้สื่อที่ต้องอาศัยความสามารถมากกว่าจะเปิดรับสื่อโทรทัศน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Burgoon (1974) และ River, Peterson and Jensen (1971 อ้างในประมะ สตะเวทิน, 2538) ที่กล่าวว่าคนที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจศัพท์มากกว่า และเข้าใจสารได้ดีกว่า

วรภค ชัยมหาวงศ์ (2543) ที่ศึกษา “การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์ และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์จากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลแตกต่างกัน บุคคลที่มีการศึกษาสูงในระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาจะมีการเปิดรับข่าวสารมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rivers, Peterson and Jensen ที่ว่าคนที่มีการศึกษาสูง มักจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ และมักใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนคนที่มีการศึกษาต่ำมักใช้สื่อโทรทัศน์และวิทยุ เพราะไม่ต้องอาศัยความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และความสามารถในการทำความเข้าใจในตัวสารมากนัก

กมลเนตร อยู่คงพัน (2543) ศึกษา “การรับรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการตัดสินใจถือบัตรเดบิต บัตรเครดิต และบัตรเอทีเอ็มของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า การรับรู้ที่มีต่อบัตรเดบิตไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบัตรเดบิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ปณรสี ทิพย์โกศัย (2543) ศึกษา “ทัศนคติ และพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทสนทนาทางการเมืองของคนกรุงเทพฯ: รายการมองรัฐสภา” พบว่า เพศ ระดับการศึกษา รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อรายการมองรัฐสภา

พาฝัน สิทธิสงวน (2543) ศึกษา “ภาพลักษณ์ดาร์วจที่น่าเสนอทางหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย” พบว่า ภาพลักษณ์ของดาร์วจที่น่าเสนอทางหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษ ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลาง เฉพาะชาวดาร์วจที่ปรากฏภาพลักษณ์เป็นบวกและลบ มีพื้นที่เฉลี่ยของการนำเสนอข่าวที่เป็นภาพลักษณ์เชิงลบมากกว่าชาวที่ปรากฏภาพลักษณ์เป็นบวก ชาวดาร์วจที่น่าเสนอโดยหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพจะมีพื้นที่เฉลี่ยของการนำเสนอข่าวมากกว่าชาวดาร์วจที่ถูกนำเสนอจากหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ

อดิษฐ นิमितสถาพร (2544) ศึกษา "ภาพลักษณ์ของศาลปกครองในสายตาประชาชน เขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า ประชาชนที่มี อาชีพ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับศาลปกครองแตกต่างกัน ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารของประชาชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนต่อศาลปกครอง และมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ศาลปกครองในสายตาประชาชน ทัศนคติของประชาชนต่อศาลปกครองมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ศาลปกครองในสายตาประชาชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นทำให้ทราบว่า ลักษณะทางประชากรที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับ การรับรู้ ทัศนคติ ที่แตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ และ ทัศนคติ และภาพลักษณ์ ถึง 90% มีผลงานวิจัยเพียงส่วนน้อยที่ลักษณะทางประชากร ต่างกันจะมีความสัมพันธ์ต่อการเปิดรับ ทัศนคติ ไม่แตกต่าง และไม่มี ความสัมพันธ์กับการรับรู้ ทัศนคติ และภาพลักษณ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะประชากรที่แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน

อายุ ที่แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน โดยอ้างแนวคิดของ William D. Brooks(1971) ที่กล่าวว่าอายุของผู้รับสารว่าอายุของผู้รับสารเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่เราสามารถวิเคราะห์ผู้รับสาร กลุ่มคนที่มีอายุต่างกันจะมีลักษณะการใช้สื่อมวลชนแตกต่างกัน อายุยังเป็นตัวกำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูง และเป็นปัจจัยที่ทำให้คนแตกต่างในเรื่องความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปคนที่มีอายุมักมีความคิดเสรีนิยม(More Liberal) มากกว่าคนที่มีอายุมากที่มักมีความคิดอนุรักษนิยม (More Conservative) (อ้างในปรมะ สตะเวทิน, 2538) สอดคล้องกับซี มาเบล และไอแอลเวนิส และดีฟล์ (C. Mable I.L. and Deerif) ที่ศึกษาถึงความแตกต่างของอายุกับการโน้มแนวโน้ม พบว่า คนหนุ่มสาวเป็นผู้ที่ยึดอุดมการณ์มองโลกในแง่ดี ในขณะที่คนแก่เป็นคนหัวรั้นและมีความระมัดระวังมากกว่าคนหนุ่มสาว ดังนั้นคนในวัยหนุ่มสาวจึงมีการเปิดรับสื่อและชักจูงได้ง่ายมากกว่า และแนวคิดของแชรรมม์ (Wilbur Schramm, 1973) ที่ว่าผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยบุคคลที่มีวัยต่างกันย่อมมีจุดสนใจต่างกัน ดังนั้นจึงมีการเปิดรับสารต่างกันด้วย

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน โดยอ้างแนวคิดการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ที่อธิบายว่าบุคคลที่มีคุณลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ฯลฯ จะมีพฤติกรรม การสื่อสารคล้ายคลึงกันด้วย ทฤษฎีของเดอ เฟออร์ (De Fleur, 1976) ที่ว่าบุคคลมีความแตกต่างกันในด้าน

บุคลิกภาพและจิตวิทยา เป็นเพราะมีการเรียนรู้จากสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งข่าวสารเป็นเสมือนสิ่ง
 ๔ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

อาชีพต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการ
 แบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีคุณลักษณะทางสังคม
 คล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ฯลฯ จะมีพฤติกรรม การสื่อสาร
 คล้ายคลึงกันด้วย นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของแชรหม์ (Wilbur Schramm, 1973) ที่ว่าผู้รับสารจะ
 แสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยบุคคลที่มีอาชีพต่างกันย่อมมีจุดสนใจ
 ต่างกัน ดังนั้นจึงมีการเปิดรับสารต่างกันด้วยแนวคิดของเมอร์ริลและโลเวนสไตน์ (Merill and
 Lowenstien, 1971) ที่ว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นเปิดรับข่าวสาร หนึ่งใน
 นั้นก็คือประโยชน์ใช้สอยของตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ที่
 ว่ากระบวนการเลือกสารนั้น บุคคลจะเลือกรับสื่อและข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของตนเอง
 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวความคิดพื้นฐานของเดอร์เฟอร์ (De Fleur, 1970) เกี่ยวกับอิทธิพล
 ของสื่อและทฤษฎีความแตกต่างของบุคคล ที่ว่าโครงสร้างทางบุคลิกภาพของบุคคลที่แตกต่างกัน
 จะมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่างกัน

ลักษณะประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับไม่แตกต่างกัน

อายุแตกต่างกันมีการเปิดรับไม่แตกต่างกัน โดยอ้างถึงแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับสาร (Demographic Characteristic of Audience) ที่กล่าวว่าอายุเป็นลักษณะประชากรหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร ซึ่งอายุเป็นปัจจัยที่กำหนดให้คนมีความแตกต่างทางความคิดและพฤติกรรม แต่บุคคลในช่วงอายุใกล้เคียงกันจะมีลักษณะทางประชากรไม่แตกต่างกันมากนัก และยังอ้างถึงแนวคิดของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ที่ว่ากระบวนการเลือกสารนั้น บุคคลจะเลือกรับสื่อและข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ที่อธิบายว่าบุคคลที่มีคุณลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ฯลฯ จะมีพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกันด้วย Wilbur Schramm ซึ่งให้เห็นองค์ประกอบในเรื่องของประสบการณ์มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสาร ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้รวมหมายถึงระดับการศึกษา ยังอ้างถึงทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับแรงจูงใจว่าด้วยความต้องการ แรงขับ สิ่งล่อใจ (The Need-Drive-Incentive Theory) นั่นคือบุคคลจะกระทำการใดเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยมีแรงขับจากข้างภายใน หรือสิ่งล่อใจก่อน

อาชีพแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารที่ไม่แตกต่างกัน อ้างถึงแนวคิดของ Wilbur Schramm ซึ่งให้เห็นองค์ประกอบในเรื่องของประสบการณ์มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ที่อธิบายว่าบุคคลที่มีคุณลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ฯลฯ จะมีพฤติกรรม การสื่อสารคล้ายคลึงกันด้วย นอกจากนี้การเปิดรับข่าวสารยังเป็นผลอันเนื่องมาจากแนวคิดของบลูเมอร์ (Blumer, 1969) กล่าวถึงระดับการติดต่อโดยกลุ่ม ว่าสังคมมนุษย์ประกอบด้วยกลุ่มที่แตกต่างชนิดกัน ส่วนใหญ่ชีวิตที่อยู่ร่วมกันทั้งหมดจะประกอบกันเป็นแบบแผนปฏิบัติและมีพฤติกรรมร่วมของบุคคล เมื่อกลุ่มมีความสนใจไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะไปตามทิศทางนั้น

ลักษณะประชากรที่แตกต่างกันการรับรู้แตกต่างกัน

อายุ แตกต่างกันมีการรับรู้แตกต่างกัน โดยอ้างถึงทฤษฎีและแนวคิดของการรับรู้ (Perception) ที่ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคล ว่าการรับรู้เป็นเรื่องซับซ้อนในระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งหากบุคคลมีการรับรู้ต่างกันมาก การตีความสารต่างๆ ก็

เป็นคนละทิศคนละทาง เกิดปัญหาการสร้างความเข้าใจต่อกัน เป็นผลให้การสื่อสารนั้นไม่
 *สัมฤทธิ์ผล

ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการรับรู้แตกต่างกัน อ้างถึงแนวคิดของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ที่ว่าการรับรู้เกี่ยวกับการเลือกจดจำอย่างเห็นได้ชัด หมายถึงว่าความพร้อมที่จะจดจำสารมักขึ้นอยู่กับผู้ที่สนใจ และพร้อมจะลืมสารหากไม่มีความสนใจ

อาชีพแตกต่างกันมีการรับรู้แตกต่างกัน อ้างถึงแนวคิดการรับรู้ของแคทซ์ (Katz, 1990) ที่ว่า การรับรู้ของบุคคลเกิดจากการกลั่นกรองและตีความหมายจากความรู้สึกที่คนเราได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ซึ่งจะแตกต่างกันตามประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา และแนวคิดของ Wilbur Schramm ได้อธิบายว่าประสบการณ์มีอิทธิพลต่อการรับรู้และความหมายของคน แต่ละคนมีประสบการณ์แตกต่างกันไป จึงทำให้มีการรับรู้และความหมายต่อสิ่งที่พบเห็นแตกต่างกันด้วย กล่าวคือเมื่อบุคคลมีอาชีพต่างกันย่อมได้พบเห็นในสิ่งที่ต่างกัน จึงถือว่าการมีประสบการณ์ต่างกัน ทำให้เกิดการรับรู้ที่ต่างกัน

ลักษณะประชากรแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน

อายุแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน โดยมีการอ้างในแนวคิดของวิลเลียม ดี บรูคส์ (William D. Brooks, 1971) ที่ได้อธิบายผลดังกล่าวไว้ดังนี้ อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความติดและพฤติกรรม โดยทั่วไปคนมีอายุจะมีความคิดอนุรักษ์นิยมกว่าคนหนุ่มสาวที่มีความคิดเสรี ทำให้มีทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดของคนต่างวัยกันย่อมไม่เหมือนกัน

ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน ได้อ้างในแนวคิดของเบอร์กูน (Burgoon อ้างในปรมะ สตะเวทิน, 2533) ที่ว่าการศึกษาหรือความรู้เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้นคนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันไป

อาชีพแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน อ้างถึงงานวิจัยของกอร์ดอน อัลเพิร์ต (Gordon Allpert, 1935) ที่ว่าทัศนคติเป็นความพร้อมของสมองและประสาทที่จัดไว้เป็นระเบียบ โดยอาศัยประสบการณ์เข้าช่วย

ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน อ้างถึงแนวความคิดเรื่องทัศนคติที่เชื่อว่าทัศนคติไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ การเลียนแบบซึ่ง

สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการศึกษาของบุคคลมีผลต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆของบุคคล

จากการศึกษางานวิจัยพบว่าการพิสูจน์สมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับภาพลักษณ์พบว่ามีลักษณะประชากรบางส่วนที่เป็นไปตามสมมติฐาน เช่น อาชีพ ในงานวิจัยของอดิโนช นิमितสถาพร อภิรดี สีตอกบวบ แต่ในขณะที่เดียวกันบางงานวิจัยก็ปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว เช่นงานของ รัตนา ปัญญาดี เป็นต้น ยังไม่พบบางงานวิจัยใดที่ลักษณะประชากรทุกตัวเป็นตามสมมติฐาน

ลักษณะประชากรแตกต่างกันมีภาพลักษณ์แตกต่างกัน พบว่าลักษณะประชากรที่มีผลทำให้ภาพลักษณ์แตกต่าง คือ อาชีพแตกต่างกันมีภาพลักษณ์แตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยนั้นชี้ให้เห็นว่าภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลพวงมาจากทัศนคติ

การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ มีการกล่าวอ้างถึงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเลือกสรรข่าวสารของมนุษย์ของ Wilbur Schramm ได้อธิบายว่ามนุษย์เลือกเปิดรับข่าวสารตามความสนใจของตน และแนวคิด KAP ได้อธิบายว่าการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการรับรู้ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังอ้างถึงทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Relations Theory) ของ De Fleur (1966) ได้อธิบายว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับบุคคลอื่นในสังคมในลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิหรือกลุ่มทุติยภูมิ ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนมักจะถูกรับรู้หรือตีความโดยอิทธิพลของกลุ่มหรือบุคคลในกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ อิทธิพลที่มีต่อการรับรู้ข่าวสารในลักษณะนี้เราเรียกว่า อิทธิพลของบุคคล

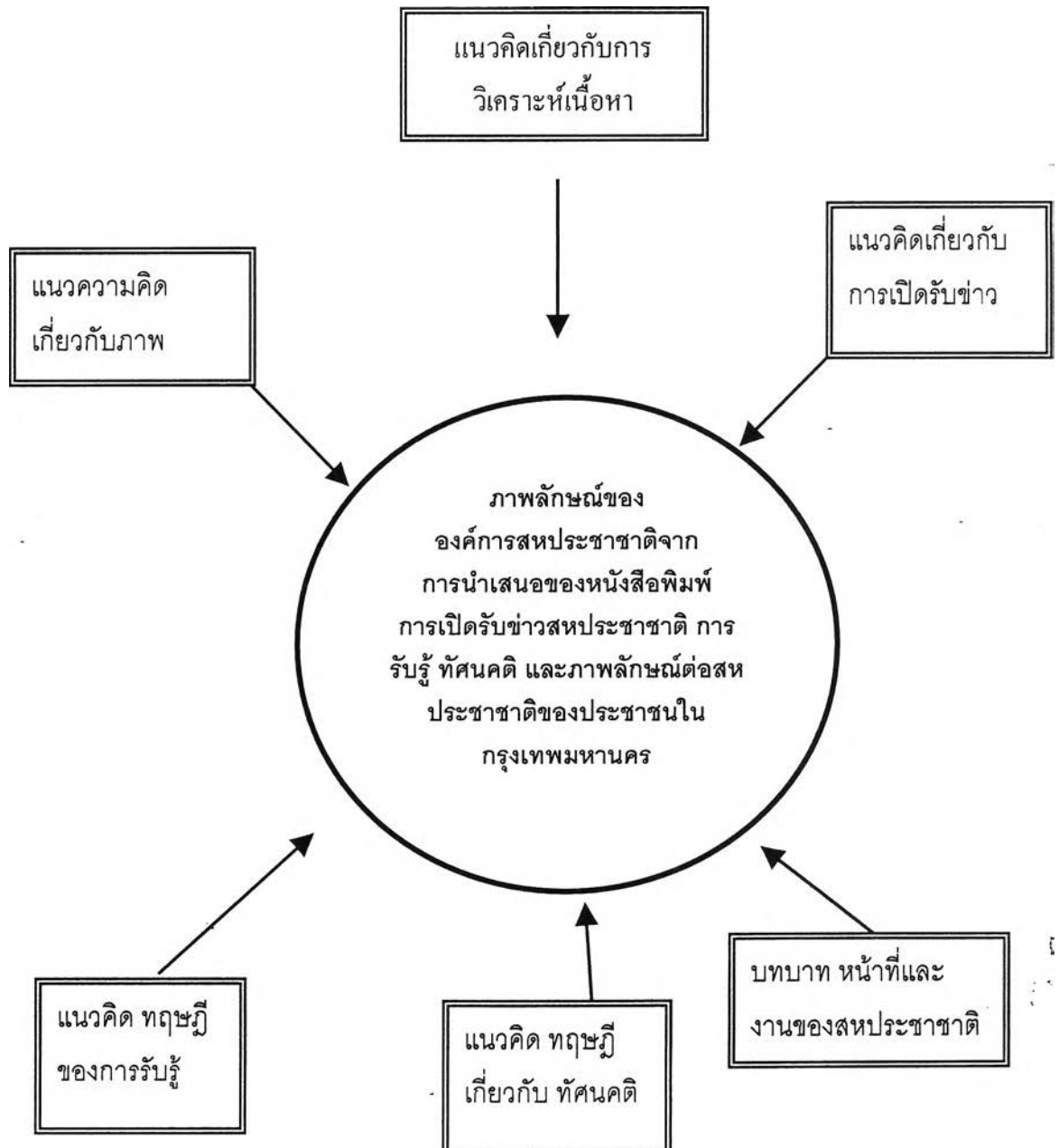
การเปิดรับข่าวไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ มีการอ้างถึงแนวคิดของ Garrison and Magoon (1972) ที่กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการกลั่นกรอง ตีความหมายในสิ่งที่เราเคยได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้กลิ่น ได้ชิมรสมา ทำให้ทราบว่สิ่งนั้นเป็นอะไร มีความหมายอย่างไร มีลักษณะอย่างไร โดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องช่วยในการตีความ

การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ พบว่ามี งานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎีที่ว่าสอดคล้องกับแนวคิดทัศนคติที่สื่อสามารถทำหน้าที่พอกพูนความเชื่อ และแนวคิดของ Klapper ที่สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติใหม่ๆได้ และแนวคิดของ Roger ที่เห็นว่าเมื่อผู้รับสารรับสารแล้วเกิดความเข้าใจ และความเข้าใจนั้นจะนำไปสู่ทัศนคติได้

ทัศนคติของประชาชนมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ พบว่าเมื่องานวิจัยที่สอดคล้องได้แก่ งานวิจัยของ อติสุข นิมิตรสถาพร (2544) ศึกษา "ภาพลักษณ์ของศาลปกครองในสายตาประชาชน เขตกรุงเทพมหานคร" พบว่า ทัศนคติต่อศาลปกครองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติ คือยังมีทัศนคติต่อศาลปกครองมากขึ้นเท่าไรก็ยังมีภาพลักษณ์ต่อศาลปกครองมากขึ้นดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ N. L. Man นั้นคือทัศนคติเป็นความรู้สึก และความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อองค์กรหรือบุคคลในทางยอมรับหรือปฏิเสธ เป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นคิดอย่างไร นั่นคือ ภาพลักษณ์นั่นเอง

แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของแนวคิด ทฤษฎี เพื่อที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง

"ภาพลักษณ์ขององค์การสหประชาชาติจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ การเปิดรับข่าวสหประชาชาติ การรับรู้ทัศนคติ และภาพลักษณ์ต่อสหประชาชาติของประชาชนในกรุงเทพมหานคร"

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพลักษณ์ขององค์การสหประชาชาติจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์
การเปิดรับข่าวสหประชาชาติ การรับรู้ทัศนคติและภาพลักษณ์ต่อสหประชาชาติ
ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

